

SJVFS 2017:40

**Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd
om försöksdjur;**

Saknr L 150

Utkom från trycket
den 28 december 2017

Beslutade den 21 december 2017.

Statens jordbruksverk föreskriver¹, med stöd av 26, 29, 32, 40–41, 41 b, 41c, 47, 50-52, 54 a, 55 och 75 §§ djurskyddsförordningen (1988:539), följande.

Dessutom beslutar Jordbruksverket om följande allmänna råd.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 KAP. GRUNDLÄGGANDE BESTÄMMELSER	5
Definitioner	6
2 KAP. VERKSAMHETSTILLSTÅND, GODKÄNNANDE AV FÖRSÖKSDJURSANLÄGGNINGAR OCH ETISKT GODKÄNNANDE AV DJURFÖRSÖK	12
Verksamhetstillstånd	12
Godkännande av försöksdjursanläggningar	13
Etiskt godkännande av djurförsök	14
Undantag från kravet på verksamhetstillstånd eller etiskt godkännande av djurförsök	15
Undantag från kravet på utbildning, journalföring och rapportering av statistik... ..	18
3 KAP. TILLSTÅNDSHAVARENS ANSVAR	18
4 KAP. FÖRSÖKSPLANERING M.M.	19
Syfte med försöket	19
Försöksplanering	20
5 KAP. DJURSKYDDSORGAN.....	21
Djurskyddsorganets syfte och sammansättning	21
Djurskyddsorganets uppgifter	21
6 KAP. UTBILDNING OCH KOMPETENS	22
Allmänt.....	22
Utbildningens innehåll	24
7 KAP. DJURFÖRSÖKSETISK PRÖVNING	26
Grundläggande bestämmelser	26

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/63/EU av den 22 september 2010 om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål (EUT L 276, 20.10.2010, s. 33, Celex 32010L0063).

De regionala djurförsöksetiska nämnderna	26
Djurförsöksetisk prövning.....	27
Klassificering av försökens svårhetsgrad.....	29
Djurförsöksetiska nämndens beslut.....	30
Ansökan om ändring av ett befintligt djurförsöksetiskt godkännande.....	31
Utvärdering i efterhand	31
8 KAP. JOURNALER M.M.	32
Allmänt.....	32
Journalföring	33
Journalens innehåll.....	33
Individuell dokumentation om primater, hundar och katter	34
Bevarande av journaler	34
9 KAP. IDENTITETSMÄRKNING AV FÖRSÖKSDJUR	34
Allmänt.....	34
Identitetsmärkning av primater, hundar, katter och kaniner	34
Märkningsmetoder	35
10 KAP. BESTÄMMELSER OM VISSA DJUR SOM ANVÄNDS I DJURFÖRSÖK.....	36
Destinationsuppfödning	36
Herrelösa och förvildade tamdjur.....	37
Infångande och frisläppande av vilda djur	37
Primater och andra hotade djur	37
11 KAP. ÅTGÄRDER I SAMBAND MED DJURFÖRSÖK.....	38
Allmänt.....	38
Tillsyn under djurförsök.....	39
Bedövning	39
Åtgärder i samband med avslutandet av ett djurförsök.....	40
Användning	40
Fortsatt användning.....	40
Återanvändning	41
Utplacering och frisläppning efter djurförsök.....	41
12 KAP. AVLIVNING AV FÖRSÖKSDJUR	42
Allmänt om avlivning	42
Utbildning och kompetens vid avlivning	42
Avlivningsmetoder.....	42
Bedövningsmetoder inför avlivning.....	46

13 KAP. RAPPORTERING AV STATISTIK.....	48
14 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR VISSA DJURFÖRSÖK	49
Immunisering, produktion av antikroppar och ledsjukdomar samt autoimmuna sjukdomsmodeller	49
Framställning av genetiskt modifierade djur.....	50
Tester för att fastställa akut toxicitet	50
15 KAP. ALLMÄNT OM FÖRSÖKSDJURSANLÄGGNINGAR	51
Allmän utformning	51
Utrymmen där försöksdjur vistas	52
Lokaler där djurförsök utförs	53
Serviceutrymmen	53
Miljö och klimatreglering.....	53
Undantag	54
16 KAP. GEMENSAMMA BESTÄMMELSER FÖR SKÖTSEL OCH HÅLLANDE	55
Allmänt.....	55
Undantag	56
Tillsyn.....	57
Grupphållning.....	57
Inredning och berikning	58
Berikningsplan	59
Inkompatibla arter	59
Rovdjur och bytesdjur	59
Uppfödning.....	59
Foder och vatten	59
17 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR MUS, RÅTTA, GERBIL, HAMSTER OCH MARSVIN	60
Undantag till grupphållning	60
Inredning och berikning	60
Foder.....	60
Miljö och klimatreglering.....	60
Utrymmeskrav	60
18 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR KANIN.....	63
Inredning	63
Foder.....	63
Uppfödning.....	63
Utrymmeskrav	63

19 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR KATT	64
Tillsyn	64
Grupphållning	64
Inredning och berikning	64
Uppfödning	65
Utrymmeskrav	65
20 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR HUND	65
Inredning	66
Uppfödning	66
Utomhusutrymme	66
Utrymmeskrav	66
Undantag från utrymmeskrav vid försök	67
21 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR ILLER	67
Inredning	67
Uppfödning	67
Miljö och klimatreglering	67
Utrymmeskrav	67
22 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR PRIMATER	67
Tillsyn	68
Grupphållning	68
Inredning och berikning	68
Uppfödning	68
Utomhusutrymme	68
Undantag för utomhusutrymme	69
Utrymmeskrav	69
23 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR NÖTKREATUR, FÅR, GET, GRIS OCH HÄSTDJUR	70
Undantag från grupphållning	70
Utomhusutrymme	70
Utrymmeskrav	70
24 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR FÅGLAR	72
Inredning och berikning	72
Utrymmeskrav	72
Undantag från utrymmeskrav vid försök	75
25 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR GRODDJUR OCH KRÄLDJUR	75
Inredning och berikning	75

Miljö och klimatreglering.....	76
Utrymmeskrav.....	76
26 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR FISK.....	77
Allmänt.....	78
Grupphållning.....	78
Inredning.....	78
Uppfödning.....	78
Miljö och klimatreglering.....	78
27 KAP. ÖVRIGA BESTÄMMELSER.....	79
Undantag.....	79

1 KAP. GRUNDLÄGGANDE BESTÄMMELSER

1 § Denna författning innehåller föreskrifter om villkor för skydd av försöksdjur, samt villkor för skydd av andra djur som hålls på försöksdjursanläggningar.

2 § Grundläggande bestämmelser om försöksdjur finns i djurskyddslagen (1988:534) och djurskyddsförordningen (1988:539).

Ytterligare bestämmelser om djurskydd finns i

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1223/2009 av den 30 november 2009 om kosmetiska produkter²,
2. Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2008:67) om offentlig djurskyddskontroll,
3. Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:2) om transport av levande djur och rådets förordning (EG) nr 1/2005 av den 22 december 2004 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97³,
4. Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2008:19) om avgifter i vissa ärenden enligt 67 § djurskyddsförordningen (1988:539), samt
5. Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2006:6) om djur i undervisning.

3 § Bestämmelser om innesluten användning av genetiskt modifierade djur finns i

1. 2 och 13 kap. miljöbalken (1998:808),
2. förordning (2000:271) om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer, samt
3. Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1995:33) om användning av genetiskt modifierade djur.

² EUT L 342, 22.12.2009, s. 59 (Celex 32009R1223).

³ EUT L 3, 5.1.2005, s. 1 (Celex 32005R0001).

4 § Bestämmelser om införsel av försöksdjur finns i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1996:24) om införsel av vissa djur samt sperma, ägg och embryon från vissa djur.

5 § Bestämmelser om kommersiella aktiviteter med hotade djur finns i

1. rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem⁴,
2. kommissionens förordning (EG) nr 865/2006 av den 4 maj 2006 om närmare föreskrifter för tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem⁵,
3. artskyddsförordningen (2007:845), samt
4. Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2009:10) om artskydd.

6 § Bestämmelser om hållande av vilt finns i

1. jaktlagen (1987:259),
2. jaktförordningen (1987:905), samt
3. Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:20) om vilthägn och inhägnader för handelsträdgårdar m.m. för att förebygga skador av hare.

7 § Bestämmelser om animaliska biprodukter finns i

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 av den 21 oktober 2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002⁶, samt
2. kommissionens förordning (EU) nr 142/2011 av den 25 februari 2011 om genomförande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om genomförande av rådets direktiv 97/78/EG vad gäller vissa prover och produkter som enligt det direktivet är undantagna från veterinärkontroller vid gränsen⁷.

Definitioner

8 § I dessa föreskrifter betyder:

3R-principen

Principen för att ersätta (replace) djurförsök med djurfria metoder, att minska (reduce) antalet djur i djurförsök och förfina (refine) användningen av djur i djurförsök för att minska deras lidande eller öka deras välfärd.

---

⁴ EGT L 61, 3.3.1997, s. 1 (Celex 31997R0338).

⁵ EUT L 166, 19.6.2006, s. 1 (Celex 32006R0865).

⁶ EUT L 300, 14.11.2009, s. 1 (Celex 32009R1069).

⁷ EUT L 54, 26.2.2011, s. 1 (Celex 32011R0142).

<i>Adjuvans</i>	Medel som förstärker effekten av annan behandling eller motsvarande.
<i>Anka</i>	Djur tillhörande arten <i>Anas platyrhynchos domesticus</i> .
<i>Avbrytningspunkt</i>	Den i förväg satta gränsen för ett djurs lidande då djuret av djurskyddsskäl ska tas ur ett djurförsök oavsett om försökets slutpunkt har uppnåtts.
<i>Behandlingsförbud</i>	Begreppet har i dessa föreskrifter betydelsen att den personal som inte tillhör djurhälsopersonalen inte får utföra sådana arbetsuppgifter som anges i 4 kap. 1 § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.
<i>Destinationsuppfödning</i>	Uppfödning av djur avsedda för att användas i djurförsök.
<i>Djurförsök</i>	Begreppet har i dessa föreskrifter samma betydelse som i 1 c § djurskyddslagen (1988:534).
<i>Djurhållare</i>	Fysiska eller juridiska personer som enligt avtal eller lag ansvarar för eller handhar försöksdjur, oavsett om detta sker stadigvarande eller tillfälligt.
<i>Djurhälsopersonal</i>	Begreppet har i dessa föreskrifter samma betydelse som i 1 kap. 4 § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.
<i>Djurskyddsorgan</i>	Organ som enligt 20 § första stycket 4 djurskyddslagen (1988:534) ska finnas vid verksamhet som avses i 19 a § nämnda lag för att utföra de uppgifter som anges i 5 kap. dessa föreskrifter.
<i>Duva</i>	Djur som tillhör arten <i>Columba livia domesticus</i> .
<i>Etiskt godkännande av djurförsök</i>	Godkännande av ett djurförsök från etisk synpunkt av en regional djurförsöksetisk nämnd enligt 21 § djurskyddslagen (1988:534).

<i>Etolog</i>	Den etolog som avses i 3 kap. 2 § dessa föreskrifter och som har sådan utbildning som anges enligt 6 kap. 11 § dessa föreskrifter.
<i>Expert</i>	Sådan person med särskild kompetens som avses i 20 § första stycket 2 djurskyddslagen (1988:534) och som är anställd vid eller knuten till verksamhet som avses i 19 a § nämnda lag för att utföra de uppgifter som anges i dessa föreskrifter.
<i>Fjäderfä</i>	Domesticerade fåglar av grupperna kalkoner (<i>Meleagridae</i>), ankor (<i>Anatinae</i>), gäss (<i>Anser</i>), vaktlar (<i>Coturnix</i>) och pärlhöns (<i>Numididae</i>), samt höns (<i>Gallus gallus</i>).
<i>Formell kompetens</i>	Legitimation eller godkännande som djurhälsopersonal, inklusive vidareutbildning inom det egna yrket.
<i>Får</i>	Djur tillhörande arten <i>Ovis aries</i> .
<i>Föreståndare för djurens välbefinnande och skötsel</i>	Sådan föreståndare som avses i 20 § första stycket 1 djurskyddslagen (1988:534) och som är anställd vid eller knuten till verksamhet som avses i 19 a § nämnda lag för att utföra de uppgifter som anges i dessa föreskrifter.
<i>Föreståndare för information</i>	Sådan föreståndare som avses i 20 § första stycket 1 djurskyddslagen (1988:534) och som är anställd vid eller knuten till verksamhet som avses i 19 a § nämnda lag för att utföra de uppgifter som anges i dessa föreskrifter.
<i>Föreståndare för utbildning och kompetens</i>	Sådan föreståndare som avses i 20 § första stycket 1 djurskyddslagen (1988:534) och som är anställd vid eller knuten till verksamhet som avses i 19 a § nämnda lag för att utföra de uppgifter som anges i dessa föreskrifter.
<i>Försöksdjur</i>	Begreppet har i dessa föreskrifter samma betydelse som i 1 b § djurskyddslagen (1988:534).

<i>Försöksdjursanläggning</i>	En anläggning, byggnad, grupp av byggnader eller andra lokaler för försöksdjursverksamhet, inbegripet laboratorielokaler och andra utrymmen där djurförsök utförs. Även utrymmen som inte är helt slutna eller under tak samt flyttbara anläggningar omfattas av definitionen.
<i>Försöksdjursveterinär</i>	Sådan veterinär som avses i 20 § första stycket 2 djurskyddslagen (1988:534) och som är anställd vid eller knuten till verksamhet som avses i 19 a § nämnda lag för att utföra de uppgifter som anges i dessa föreskrifter.
<i>Försöksledare</i>	Den forskare som ska anges som sökande på ett etiskt godkännande för djurförsök och som är anställd vid eller knuten till verksamhet som avses i 19 a § djurskyddslagen (1988:534) för att utföra de uppgifter som anges i dessa föreskrifter.
<i>Förvaring</i>	Hållande av försöksdjur där försöksdjuren varken föds upp, används i djurförsök eller tillhandahålls.
<i>Genetiskt modifierade djur</i>	Djur med förändrad arvs massa där det genetiska materialet har ändrats genom gentekniska, kemiska eller andra liknande metoder inklusive avel med sådana djur.
<i>Gerbil</i>	Djur tillhörande arten <i>Meriones unguiculatus</i> .
<i>Get</i>	Djur tillhörande arten <i>Capra aegagrus hircus</i> .
<i>Gris</i>	Djur tillhörande arten <i>Sus scrofa domesticus</i> .
<i>Guldhamster</i>	Djur tillhörande arten <i>Mesocricetus auratus</i> .
<i>Gås</i>	Djur tillhörande arten <i>Anser anser domesticus</i> .
<i>Hotade arter</i>	De arter som anges i bilaga A till rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem och som inte omfattas av

	tillämpningsområdet för artikel 7.1 i den förordningen.
<i>Hund</i>	Djur tillhörande arten <i>Canis lupus familiaris</i> .
<i>Hästdjur</i>	De domesticerade formerna av djur tillhörande <i>Equus sp.</i> (dvs. häst, åsna, mula och mulåsna).
<i>Iller</i>	Djur tillhörande arten <i>Mustela putorius furo</i> .
<i>Immunisering</i>	Tillförsel av ett immunogent ämne d.v.s. ett ämne som förmår inducera ett immunsvår och som ges i syfte att aktivera immunsystemet.
<i>Kalkon</i>	Djur tillhörande arten <i>Meleagris gallopavo</i> .
<i>Kanin</i>	Djur tillhörande arten <i>Oryctolagus cuniculus</i> .
<i>Katt</i>	Djur tillhörande arten <i>Felis catus</i> .
<i>Kinesisk dvärghamster</i>	Djur tillhörande arten <i>Cricetulus griseus</i> .
<i>Lidande</i>	Fysiskt eller psykiskt lidande orsakat av t.ex. smärta, obehag, ångest, rädsla, bestående skada eller förhindrande av att uttrycka naturligt beteende.
<i>Marsvin</i>	Djur tillhörande arten <i>Cavia porcellus</i> .
<i>Mus</i>	Djur tillhörande arten <i>Mus musculus</i> .
<i>Nötkreatur</i>	Djur tillhörande arten <i>Bos taurus</i> .
<i>Populärvetenskaplig sammanfattning</i>	Begreppet har i dessa föreskrifter samma betydelse som i 41 a § djurskyddsförordningen (1988:539).
<i>Primat</i>	Djur tillhörande ordningen <i>Primates</i> undantaget människor.
<i>Privatägda djur</i>	Djur som tillfälligt används i djurförsök men som huvudsakligen hålls för annat syfte än försöksdjursverksamhet och som företrädesvis ägs av enskilda privatpersoner.

<i>Procedur</i>	All användning, invasiv eller icke-invasiv, som kan vålla djuret smärta, lidande, ångest eller bestående men i lika stor utsträckning som eller större utsträckning än ett nålstick som utförts i enlighet med god veterinärmedicinsk praxis.
<i>Reell kompetens</i>	Det man har praktisk kunskap och förmåga att självständigt utföra på ett säkert sätt.
<i>Råtta</i>	Djur tillhörande arten <i>Rattus norvegicus</i> .
<i>Sedera</i>	Att ge läkemedel med lugnande effekt.
<i>Slutpunkt</i>	Det planerade tillfället för avslutning av ett djurförsök när inga ytterligare observationer ska göras för försöket i fråga eller, när det gäller nya genetiskt modifierade djurstammar, när man inte längre kan observera eller förvänta sig att avkomman upplever lidande i lika stor eller större utsträckning än ett nålstick.
<i>Tamhöns</i>	Djur tillhörande arten <i>Gallus gallus domesticus</i> .
<i>Tillhandahållande</i>	Försäljning eller annan leverans av försöksdjur från någon annan än den som har fött upp djuren.
<i>Tillståndshavare</i>	Begreppet har i dessa föreskrifter samma betydelse som i 19 a § andra stycket 1 djurskyddslagen (1988:534).
<i>Vaktel</i>	Djur tillhörande arten <i>Coturnix coturnix</i> .
<i>Verksamhetstillstånd</i>	Begreppet har i dessa föreskrifter samma betydelse som de tillstånd som anges i 19 a § djurskyddslagen (1988:534).
<i>Zebrafink</i>	Djur tillhörande arten <i>Taeniopygia guttata</i> .
<i>Zebrafisk</i>	Djur tillhörande arten <i>Danio rerio</i> .

2 KAP. VERKSAMHETSTILLSTÅND, GODKÄNNANDE AV FÖRSÖKSDJURSANLÄGGNINGAR OCH ETISKT GODKÄNNANDE AV DJURFÖRSÖK

1 § Bestämmelser om verksamhetstillstånd finns även i 19 a–20 §§ djurskyddslagen (1988:534).

2 § Bestämmelser om förhandsgodkännande av försöksdjursanläggningar finns även i 55 § djurskyddsförordningen (1988:539).

3 § Bestämmelser om etiskt godkännande av djurförsök finns även i 21 § djurskyddslagen (1988:534), 41–41 a och 41 c §§ djurskyddsförordningen (1988:539) samt i 7 kap. dessa föreskrifter.

4 § Bestämmelser om avgifter för verksamhetstillstånd och etiskt godkännande av djurförsök finns i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2008:19) om avgifter i vissa ärenden enligt 67 § djurskyddsförordningen (1988:539).

5 § Utöver det som anges i 40 och 41 §§ djurskyddsförordningen (1988:539) krävs verksamhetstillstånd enligt 19 a § djurskyddslagen (1988:534) och etiskt godkännande av djurförsök enligt 21 § första stycket djurskyddslagen (1988:534) från en regional djurförsöksetisk nämnd för försök med

1. däggdjursfoster och fågelfoster från och med den sista tredjedelen av deras normala utveckling, samt
2. yngel som själva intar föda.

Tillstånd enligt första stycket krävs även för alla tidigare utvecklingsstadier av ryggradsdjur och bläckfisk om de riskerar att orsakas lidande i ett senare skede.

Verksamhetstillstånd

6 § Ett verksamhetstillstånd är giltigt i maximalt fem år.

7 § En ansökan om verksamhetstillstånd enligt 19 a § djurskyddslagen ska skickas till Jordbruksverket och innehålla följande uppgifter:

1. Sökandens namn och personnummer samt kontaktuppgifter. Om sökanden är en juridisk person ska anges den juridiska personens organisationsnummer och ställföreträdarens kontaktuppgifter.
2. Typ av verksamhet eller vilka verksamheter som ansökan avser.
3. Beskrivning av den eller de verksamheter som ansökan avser.
4. De djurarter som avses användas och hållas inom verksamheten.
5. Godkända anläggningar för de försöksdjur som avses användas och hållas.
6. Namn på och kontaktuppgifter till utsedd föreståndare för djurens välbefinnande och skötsel. Därutöver ska anges information om föreståndarens utbildning och kompetens.
7. Namn på och kontaktuppgifter till utsedd föreståndare för information.
8. Namn på och kontaktuppgifter till utsedd föreståndare för personalens utbildning och kompetens.

9. Namn på och kontaktuppgifter till utsedd försöksdjursveterinär, eller i tillämpliga fall expert. Därutöver ska anges information om veterinärens, eller i tillämpliga fall expertens, utbildning och kompetens.
10. Sökandens, eller i tillämpliga fall ställföreträdarens, underskrift.

8 § Jordbruksverket bedömer i varje enskilt fall om det är lämpligare med en expert än en försöksdjursveterinär.

9 § Vid byte av tillståndshavare, föreståndare, försöksdjursveterinär eller i förekommande fall expert ska detta anmälas inom fyra veckor till Jordbruksverket och länsstyrelsen i det eller de län där verksamheten bedrivs. Anmälan ska göras skriftligen och innehålla tillståndshavarens eller i tillämpliga fall, den nye tillståndshavarens underskrift. För försöksdjursverksamhet som bedrivs inom Försvarsmakten ska anmälan göras inom fyra veckor till Jordbruksverket och till Försvarsinspektören för hälsa och miljö. Anmälan ska göras skriftligen och innehålla tillståndshavarens eller i tillämpliga fall, den nye tillståndshavarens underskrift.

En ny ansökan om verksamhetstillstånd ska skickas till Jordbruksverket om verket efter anmälan enligt första stycket bedömer att tillståndet behöver förnyas.

Godkännande av försöksdjursanläggningar

10 § Ett djurförsök ska utföras på en godkänd försöksdjursanläggning. Om det finns vetenskapliga skäl för det får en regional djurförsöksetisk nämnd besluta att ett djurförsök får utföras utanför en försöksdjursanläggning.

Förhandsgodkännande

11 § En ansökan om förhandsgodkännande av en försöksdjursanläggning enligt 55 § djurskyddsförordningen (1988:539) ska skickas till Jordbruksverket och innehålla följande uppgifter:

1. Sökandens namn och personnummer samt kontaktuppgifter. Om sökanden är en juridisk person ska anges den juridiska personens organisationsnummer och ställföreträdarens kontaktuppgifter.
2. Typ av verksamhet eller verksamheter.
3. Djurarter som avses hållas på anläggningen.
4. Beskrivning av anläggningen inklusive ritningar.
5. Beskrivning av anläggningens automatiska system.
6. Beskrivningar av hur försöksdjuren på anläggningen ska skötas och utfodras.

12 § Ett förhandsgodkännande är giltigt i tre år och byggnationen eller ändringen ska ha påbörjats inom denna tid. Jordbruksverket kan besluta om en kortare tid.

När byggnationen eller ändringen är genomförd ska anmälan om besiktning ske till Jordbruksverket.

Besiktning och godkännande

13 § Efter besiktning enligt 55 § djurskyddsförordningen (1988:539) ska Jordbruksverket fatta beslut om godkännande av försöksdjursanläggningen. Ansökan om godkännande ska göras hos Jordbruksverket.

Etiskt godkännande av djurförsök

14 § En ansökan om etiskt godkännande av djurförsök ska göras av försöksledaren via e-tjänsten Ansökan om etiskt godkännande av djurförsök som tillhandahålls på Jordbruksverkets webbplats⁸ och skickas till den regionala djurförsöksetiska nämnd som framgår av beslutet enligt 7 kap. 3 § dessa föreskrifter.

Bestämmelser om ändring av ett befintligt etiskt godkännande av djurförsök finns i 5 kap. 6 § och 7 kap. 28-31 §§.

15 § Den elektroniska ansökan för etiskt godkännande ska innehålla relevanta och i tillämpliga fall motiverade uppgifter om:

1. Sökandens namn, kontaktuppgifter och yrkestitel.
2. Verksamhetstillstånd för den verksamhet inom vilken djurförsöket ska genomföras.
3. Den plats, anläggning eller i tillämpliga fall inom vilket län försöket ska genomföras.
4. Försökets syfte, nytta och föreslagen svårhetsgrad.
5. Kompetens och personal som krävs för att försöket ska kunna genomföras på ett korrekt sätt.
6. Behovet av att i försöket använda djur. Här ska även anges beräknat antal försöksdjur och deras ursprung samt deras utvecklingsstadium.
7. Tillämpning av metoder för 3R i samband med användning av försöksdjur i det planerade djurförsöket.
8. På vilket sätt omotiverad dubbling av djurförsök ska undvikas.
9. Strategi för att erhålla kvalificerade resultat och statistik med lägst antal använda försöksdjur med lägsta möjliga nivå av lidande för försöksdjuren och, i förekommande fall, inverkan på miljön.
10. Planerad användning av smärtlindring, bedövning och andra metoder för att minska försöksdjurens lidande under hela deras levnad.
11. Redogörelse för hur försöksdjuren ska hållas och skötas inför, under och i relevanta fall efter djurförsöket.
12. Redogörelse för eventuell återanvändning av försöksdjur och dess sammantagna effekt på försöksdjuren.
13. Tillämplig användning av skonsamma avbrytningspunkter och slutpunkter samt för djurförsöket planerade avlivningsmetoder.

16 § Till ansökan om etiskt godkännande av djurförsök ska det bifogas en populärvetenskaplig sammanfattning. Den populärvetenskapliga sammanfattningen ska

1. informera om djurförsökets syfte och nytta,
2. informera om försöksdjurens lidande,
3. innehålla information om antal och typ av försöksdjur som ska användas, samt
4. visa hur kraven på 3R-principen i enlighet med 19 § djurskyddslagen (1988:534) uppfylls.

---

⁸ www.jordbruksverket.se.

Den regionala djurförsöksetiska nämnden ska skicka de populärvetenskapliga sammanfattningarna för godkända djurförsök inklusive eventuella tillägg till Jordbruksverket för publicering.

Den populärvetenskapliga sammanfattningen ska vara anonym och får därför inte innehålla namn eller adress till sökanden eller dess personal.

Undantag från kravet på verksamhetstillstånd eller etiskt godkännande av djurförsök

Privatägda djur

17 § När privatägda djur används enligt 18 och 22–25 §§ ska, förutom de villkor som anges i de nämnda paragraferna, följande villkor vara uppfyllda:

1. djurägaren ska ha informerats om vad djurförsöket innebär,
2. djurägaren ska ha lämnat sitt medgivande till att djuren får användas,
3. djurägaren har fått information om att han eller hon kan återkalla sitt medgivande när som helst utan att behöva motivera detta, samt
4. ersättning för mer än faktiska omkostnader får inte utgå till djurägaren.

Allmänna råd till 17 § 2

Medgivande kan ske skriftligt på ett separat dokument eller genom ett muntligt medgivande som noteras i djurets journal.

Privatägda djur som hålls i sin vanliga miljö

18 § Djurförsök där privatägda djur hålls i sin vanliga miljö får utföras utan verksamhetstillstånd eller etiskt godkännande av djurförsök. Djur i sådana djurförsök är dessutom undantagna från kravet på destinationsuppfödning enligt 19 § djurskyddslagen (1988:534).

Undantagen i första stycket gäller under förutsättning att djuren inte på grund av djurförsöket

1. avlivas,
2. utsätts för kirurgiskt ingrepp, insprutning, blodavtappning eller andra former av penetration av huden eller slemhinnorna,
3. fixeras på något sätt utöver vad som är tillåtet vid hållande av arten när den inte omfattas av djurförsök, eller
4. utsätts för andra åtgärder som kan medföra lidande för djuret.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller alla privatägda djur i fångenskap inklusive tamdjur som rör sig fritt i naturen men som inte är förvildade tamdjur samt djur i hägn, men inte djur i anläggning för offentlig förevisning.

Fritt levande vilda djur eller förvildade tamdjur

19 § Observationsstudier på fritt levande vilda djur eller förvildade tamdjur får utföras utan etiskt godkännande av djurförsök under förutsättning att djuren inte

1. fångas,
2. avlivas,
3. drivs, eller

4. utsätts för andra åtgärder som kan medföra lidande för djuret.

Djur som omfattas av första stycket är undantagna från kravet på destinationsuppfödning enligt 19 § djurskyddslagen (1988:534).

20 § Ringmärkning av vilda fåglar får utföras utan verksamhetstillstånd eller etiskt godkännande av djurförsök under förutsättning att

1. märkningen inte omfattar andra moment än att fåglarna fångas, mäts, vägs, ringmärks med fotringar och därefter släpps fria, samt
2. ringmärkningen sker med ringmärkarlicens utfärdad av Ringmärkningscentralen, Naturhistoriska riksmuseet.

Djur som omfattas av första stycket är undantagna från kravet på destinationsuppfödning enligt 19 § djurskyddslagen (1988:534).

Djurparksdjur

21 § Observationsstudier på människoapor (*Pongidae*) och gibboner (*Hylobatidae*) i en anläggning som är godkänd för offentlig förevisning enligt 37 § djurskyddsförordningen (1988:539) får utföras utan verksamhetstillstånd eller etiskt godkännande av djurförsök under förutsättning att djuren inte på grund av försöket:

1. avlivas,
2. utsätts för kirurgiskt ingrepp, insprutning, blodavtappning eller andra former av penetration av huden eller slemhinnorna,
3. fixeras på något sätt utöver det som är tillåtet vid hållande av arten då den inte omfattas av djurförsök,
4. utsätts för andra åtgärder som kan medföra lidande för djuret, samt
5. att djurens miljö inte ändras på ett sätt som går utöver vad som är tillåtet vid hållande av arten när den inte omfattas av djurförsök.

Djur som omfattas av första stycket är undantagna från kravet på destinationsuppfödning enligt 19 § djurskyddslagen (1988:534).

22 § Djurförsök på djur i en anläggning som är godkänd för offentlig förevisning enligt 37 § djurskyddsförordningen (1988:539) får utföras utan verksamhetstillstånd eller etiskt godkännande av djurförsök om försöket innebär:

1. observationsstudier,
2. forskning som syftar till att förbättra djurens välfärd, eller
3. forskning som syftar till artskydd.

Undantagen för verksamhetstillstånd eller godkännande från en djurförsöksetisk nämnd enligt första stycket gäller under förutsättning att djuren inte

1. avlivas,
2. utsätts för kirurgiskt ingrepp, insprutning, blodavtappning eller andra former av penetration av huden eller slemhinnorna,
3. fixeras på något sätt utöver det som är tillåtet vid hållande av dessa arter då de inte omfattas av djurförsök, eller
4. utsätts för andra åtgärder som kan medföra lidande för djuret.

Vid djurförsök enligt första stycket får djurens miljö inte ändras på ett sätt som är av negativ betydelse från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt.

Djurförsök enligt första stycket får inte innebära utsättning av försöksdjur.

Djur som omfattas av första stycket är undantagna från kravet på destinationsuppfödning enligt 19 § djurskyddslagen (1988:534).

Djur i undervisning

23 § Vid undervisning av personal som utövar verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård behövs inte något verksamhetstillstånd eller etiskt godkännande av djurförsök om:

1. endast privatägda djur används,
2. djuren endast utsätts för sådana kirurgiska ingrepp, eller andra åtgärder som kan medföra lidande, som ingår som en del av en behandling vilken djuren skulle ha utsatts för ändå,
3. de praktiska momenten genomförs på veterinärens ansvar,
4. undervisningen antingen
  - a) sker inom den formella kompetensen för djurhälsopersonal,
  - b) sker i samband med delegering enligt 3 kap. Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (2013:41) om skyldigheter för djurhållare och personal inom djurens hälso- och sjukvård, eller
  - c) utgör den praktiska delen av en grundkurs i läkemedelshantering eller grundläggande utbildning i anestesi och smärtlindring enligt 4 kap. 10e eller 10f §§ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (2013:41) om skyldigheter för djurhållare och personal inom djurens hälso- och sjukvård.

Djur som omfattas av första stycket är undantagna från kravet på destinationsuppfödning enligt 19 § djurskyddslagen (1988:534).

24 § Vid undervisning av personal som yrkesmässigt vaccinerar djur utan att tillhöra djurhälsopersonalen eller av djurhållare som använder sig av villkorad läkemedelshantering behövs inte något verksamhetstillstånd eller etiskt godkännande av djurförsök om

1. endast privatägda djur används,
2. djuren endast utsätts för sådana injektioner som ingår som en del av en behandling vilken djuren skulle ha utsatts för ändå,
3. de praktiska momenten genomförs på en veterinärs ansvar, samt
4. undervisningen antingen
  - a) utgör den praktiska delen av en kurs i vaccination och läkemedelshantering enligt 4 kap. 19 eller 20 §§ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (2013:41) om skyldigheter för djurhållare och personal inom djurens hälso- och sjukvård, eller
  - b) utgör den praktiska delen av en utbildning i villkorad läkemedelsanvändning enligt 5 kap. 8 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (2013:41) om skyldigheter för djurhållare och personal inom djurens hälso- och sjukvård.

25 § Undervisning av elever på gymnasienivå, högskolenivå, yrkeshögskolenivå eller motsvarande får utföras utan etiskt godkännande av djurförsök under förutsättning att

1. endast privatägda djur används,

2. djuren endast utsätts för sådana kirurgiska ingrepp, eller andra åtgärder som kan medföra lidande, som ingår som en del av en behandling vilken djuren skulle ha utsatts för ändå,
3. utbildningen avser framtida arbete med djur och syftar till att förvärva, upprätthålla eller utveckla elevernas yrkesfärdigheter,
4. användningen framgår av utbildningens kursplaner samt är nödvändig med hänsyn till syftet med utbildningen, samt
5. djurhälsopersonal är närvarande vid undervisningen och behandlingen av djuren sker på djurhälsopersonalens ansvar.

Djur som omfattas av första stycket är undantagna från kravet på destinationsuppfödning enligt 19 § djurskyddslagen (1988:534).

Undantag från kravet på utbildning, journalföring och rapportering av statistik

26 § Verksamheter enligt 17-25 §§ är undantagna från kraven på

1. utbildning enligt 6 kap. i dessa föreskrifter,
2. journalföring enligt 8 kap. i dessa föreskrifter,
3. rapportering av statistik enligt 13 kap. i dessa föreskrifter, samt
4. att djurförsök ska utföras på en godkänd försöksdjursanläggning enligt 10 §.

3 KAP. TILLSTÅNDSHAVARENS ANSVAR

1 § Bestämmelser om tillståndshavarens ansvar att se till att verksamheten bedrivs enligt djurskyddslagen (1988:534), de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen samt de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen finns i 19 b § djurskyddslagen (1988:534).

2 § Tillståndshavaren ska kunna visa att det finns tillräckligt med personal och resurser för försöksdjursverksamheten så att arbetsuppgifterna enligt dessa föreskrifter kan utföras.

På en försöksdjursanläggning med primater ska det finnas tillgång till en etolog i tillräcklig omfattning.

3 § Tillståndshavaren ska ge den eller de föreståndare som anges i verksamhetstillståndet, försöksdjursveterinären, experten, etologen och försöksledaren behörighet och befogenhet att utföra sina uppgifter.

4 § Tillståndshavaren ska se till att samråd vid planeringen av djurförsök genomförs enligt kraven i 4 kap. 4 §.

5 § Tillståndshavaren ska se till att det inom verksamheten finns ett djurskyddsorgan i enlighet med 20 § 4 djurskyddslagen (1988:534). Tillståndshavaren får ge djurskyddsorganet ytterligare uppgifter utöver vad som krävs i dessa föreskrifter.

6 § Tillståndshavaren ansvarar för att personalen har utbildning enligt 6 kap. i dessa föreskrifter, samt ska för länsstyrelsen kunna redogöra för de utbildningsinsatser som har genomförts och vilken utbildning och kompetens varje person har.

Tillståndshavare inom Försvarsmakten ska kunna redogöra för kraven i första stycket för Försvarsinspektören för hälsa och miljö.

Tillståndshavaren i första eller andra stycket ansvarar även för att utbildning och kompetens hos personal som är yrkesverksam före den 1 januari 2013 uppfyller kraven i 6 kap. i dessa föreskrifter.

7 § Tillståndshavaren ansvarar för att verksamheten för journal enligt 9 kap. i dessa föreskrifter och lämnar statistik till Jordbruksverket enligt 13 kap. i dessa föreskrifter.

8 § Tillståndshavaren ansvarar för att de arbetsinstruktioner för anläggningen som anges i 15 kap. 6 och 7 §§ finns tillgängliga.

9 § Tillståndshavaren ansvarar för att det finns berikningsplaner enligt 16 kap. 20 § för de arter som hålls på anläggningen och att dessa planer genomförs samt uppdateras vid behov.

Tillståndshavaren ansvarar för att det finns planer som är relevanta för verksamheten enligt 16 kap. 5 och 6 §§ och att dessa genomförs och uppdateras vid behov.

4 KAP. FÖRSÖKSPLANERING M.M.

Syfte med försöket

1 § Djurförsök får endast genomföras i något av följande syften:

1. Grundforskning.
2. Forskning om vilka effekter sjukdomar, ohälsa eller annat avvikande tillstånd har på människor, djur eller växter samt hur de ska undvikas, förebyggas, diagnostiseras eller behandlas.
3. Forskning som innebär utvärdering, påvisande, reglering eller modifiering av fysiologiska tillstånd hos människor, djur eller växter.
4. Forskning som syftar till förbättring av djurens välfärd.
5. Utveckling, tillverkning eller testning av kvalitet, effekt och säkerhet av läkemedel, livsmedel, foder och andra ämnen eller produkter. Detta gäller endast i de syften som avses i punkt 2–4.
6. Forskning som syftar till artskydd.
7. Skydd av den naturliga miljön för att bevara människors hälsa eller välfärd.
8. Skydd av den naturliga miljön för att bevara djurs hälsa eller välfärd.
9. Rättsmedicinska undersökningar.
10. Användning i högskoleutbildning eller i utbildning som syftar till att förvärva, upprätthålla eller utveckla yrkesfärdigheter under förutsättning att användningen framgår av utbildningens kursplaner och är nödvändig med hänsyn till syftet med utbildningen.

Allmänna råd till 1 § 10

Innan djurförsöket bör studenterna eller eleverna få tillfälle att diskutera djurskydd och etik vid försöksdjursverksamhet, inklusive djur i undervisning. De bör dessutom få information om det aktuella etiska godkännandet.

Eleverna bör förbereda sig inför ingreppet genom att t.ex. använda djur som har avlivats av andra skäl, attrapper, film eller studiebesök.

2 § Djurförsök som sannolikt inte orsakar lidande i lika stor eller större utsträckning än ett nålstick som utförs enligt god veterinärmedicinsk praxis får utföras även i andra syften än de som anges i 1 §.

Försöksplanering

3 § Utöver det som anges i 19 § djurskyddslagen (1988:534) ska djurförsök utformas så att

1. de leder till det minsta lidandet och den lägsta graden av bestående skada för försöksdjuren,
2. djurarter med den minsta förmågan att uppleva lidande används, samt
3. de följer god vetenskaplig praxis.

4 § Vid planeringen av djurförsök ska försöksledaren särskilt överväga, motivera och beskriva

1. djurförsökets slutpunkt,
2. djurförsökets avbrytningspunkt,
3. hur försöksdjurens smärta, obehag eller annat lidande ska bedömas, samt
4. behovet av tillsyn enligt 11 kap. 4–5 §§.

Försöksledaren, föreståndaren för djurens välbefinnande och skötsel, försöksdjurs-veterinären eller i tillämpliga fall experten eller etologen, samt representanterna för den personal som utför djurförsök eller sköter försöksdjur med anknytning till djurförsök ska samråda i planeringen av djurförsöket. Föreståndaren för djurens välbefinnande och skötsel ska se till att kraven i första stycket är uppfyllda.

Allmänna råd till 4 § andra stycket

Ytterligare personal med erfarenhet eller kunskap om 3R-principerna för djurförsök bör ingå i dessa samråd.

5 § Djurförsöken ska ha så tidig och skonsam avbrytningspunkt som möjligt. Avbrytningspunkten ska ha tydliga bedömningskriterier.

6 § Användning av döden som slutpunkt i ett djurförsök ska undvikas i möjligaste mån och ersättas av tidiga och skonsamma slutpunkter. När det är oundvikligt att använda döden som slutpunkt ska djurförsöket utformas på så sätt att

1. så få försöksdjur som möjligt självdör,
2. varaktigheten och intensiteten i försöksdjurets lidande minimeras, samt att
3. försöksdjuret i möjligaste mån får en smärtfri död.

7 § Ett djurförsök får inte utföras om det finns en metod eller teststrategi för att uppnå samma resultat och denna metod eller teststrategi inte innebär användning av levande försöksdjur och är godkänd enligt EU:s lagstiftning.

8 § Resultat som är framtagna i en annan medlemsstat genom djurförsök som erkänns av EU:s lagstiftning ska godtas om det inte krävs ytterligare djurförsök när det gäller dessa resultat för att skydda folkhälsa, allmän säkerhet eller miljön.

5 KAP. DJURSKYDDSORGAN

Djurskyddsorganets syfte och sammansättning

1 § Bestämmelser om djurskyddsorganets övergripande uppgifter finns i 20 § 4 djurskydds- lagen (1988:534).

2 § Djurskyddsorganet ska minst bestå av

1. föreståndaren för djurens välbefinnande och skötsel,
2. veterinär eller expert,
3. i förekommande fall en etolog,
4. en forskare, samt
5. en representant för den personal som sköter djuren.

Vid uppfödning, tillhandahållande eller förvaring av försöksdjur behöver inte någon forskare ingå.

För att fatta beslut enligt 6 § ska alla kompetenser enligt första stycket vara delaktiga i röstningen. Beslut fattas med enkel majoritet av de kompetenser som anges i första stycket. Tillståndshavaren ska ge djurskyddsorganet instruktioner för hur beslut ska fattas när enkel majoritet inte kan uppnås.

Djurskyddsorganets uppgifter

3 § Djurskyddsorganet ska ge den personal som hanterar försöksdjur råd i djurskyddsfrågor i samband med inskaffande, hållande, skötsel och användning av försöksdjur.

Djurskyddsorganet ska ta fram respektive granska interna rutinbeskrivningar för övervakning, rapportering och uppföljning av försöksdjurens välfärd samt för det övergripande djurskyddsarbetet i verksamheten.

Allmänna råd till 3 § andra stycket

Djurskyddsorganet bör granska de planer som avses i 16 kap. 5-7 och 20 §§.

4 § Djurskyddsorganet ska aktivt verka för att god djuromsorg prioriteras inom verksamheten.

Djurskyddsorganet ska ge personalen råd om hur de ska tillämpa 3R-principen samt informera om den tekniska och vetenskapliga utvecklingen på detta område.

Djurskyddsorganet ska följa utvecklingen och resultatet av de djurförsök som bedrivs inom verksamheten avseende djurskyddseffekterna för de försöksdjur som används. I samband med detta ska djurskyddsorganet identifiera och ge råd om de faktorer som ytterligare bidrar till 3R-principerna.

5 § Djurskyddsorganet ska ge råd vid utplacering av försöksdjur i hem, inklusive lämpliga metoder för socialisering av de försöksdjuren.

6 § Djurskyddsorganet får efter ansökan från försöksledaren, besluta om ändringar av ett befintligt etiskt godkännande av djurförsök under förutsättning att ändringen

1. inte riskerar att inverka negativt på försöksdjurens välfärd,
2. inte påverkar möjligheten att uppnå syftet eller målet med försöket,
3. inte negativt påverkar

- a) försökets svårhetsgrad,
- b) slut- eller avbrytningspunkt,
- c) försökstider,
- d) försöksdjurens övervakning under djurförsöket, samt
- e) inhysning, skötsel eller märkning som kräver godkännande av en djurförsöksetisk nämnd.

Om djurskyddsorganet bedömer att ändringen av det etiska godkännandet inte uppfyller förutsättningarna i första stycket ska djurskyddsorganet avslå ärendet.

7 § Djurskyddsorganets beslut enligt 6 § ska innehålla minst följande uppgifter:

1. Kontaktuppgifter till djurskyddsorganet.
2. Diarienumret på beslutet om etiskt godkännande av djurförsök som ändringsansökan avser.
3. Datum för djurskyddsorganets beslut och vem som har deltagit i beslutet.
4. Vad djurskyddsorganet har beslutat.
5. Motivering av beslutet.

I de fall djurskyddsorganet fattar beslut om en ändring av ett etiskt godkännande av djurförsök ska en kopia av beslutet skickas till den berörda regionala djurförsöksetiska nämnden och den berörda länsstyrelsen.

För djurskyddsorgan inom Försvarmakten ska en kopia av beslutet skickas till den berörda regionala djurförsöksetiska nämnden och Försvarsinspektören för hälsa och miljö.

8 § Djurskyddsorganet ska föra journal om de råd som djurskyddsorganet ger och de beslut som fattas i anslutning till råden. Föreståndaren för dokumentation och information ska se till att beslut enligt 5 kap. 6 § sparas i minst tre år från den dagen det djurförsöksetiska godkännandet löper ut, samt att journalerna sparas i minst tre år.

Föreståndaren enligt första stycket ska se till att beslut och journaler på begäran görs tillgängliga för Jordbruksverket, de regionala djurförsöksetiska nämnderna, den centrala djurförsöksetiska nämnden och länsstyrelsen. I ärenden som gäller Försvarmaktens försöksdjursverksamhet ska beslut och journaler göras tillgängliga för Försvarsinspektören för hälsa och miljö istället för länsstyrelsen.

6 KAP. UTBILDNING OCH KOMPETENS

Allmänt

1 § Den som enligt verksamhetstillståndet är ansvarig föreståndare för utbildning och kompetens ska se till att kraven om utbildning och kompetens i detta kapitel följs.

2 § Personalen hos den som använder, föder upp, tillhandahåller eller förvarar försöksdjur ska ha utbildning enligt detta kapitel innan de får:

1. utföra djurförsök,
2. utforma djurförsök,
3. sköta försöksdjur, eller
4. avliva försöksdjur.

3 § Med utbildning enligt 2 § avses:

1. en utbildning som är specifikt inriktad på de krav som anges i detta kapitel, eller
2. relevant sakkunskap och färdighet för kraven som anges i 2 och 5–13 §§ och som har förvärvats genom annan utbildning och kan styrkas genom intyg eller läroplan där innehåll på utbildningen framgår, eller
3. relevant sakkunskap och reell kompetens som har förvärvats genom arbete med de djurslag och uppgifter som krävet avser och som kan styrkas genom intyg eller likvärdig bedömning av kompetensen.

4 § Djurskötare på en anläggning som inte är en godkänd försöksdjursanläggning enligt 2 kap. i dessa föreskrifter behöver inte gå utbildning enligt detta kapitel även om försöksdjuren på anläggningen tillfälligt ingår i djurförsök.

5 § Personalen ska, efter att de har gått utbildning enligt detta kapitel, arbeta under handledning när de utför arbetsuppgifter enligt 2 § och till dess att de har visat att de har erhållit reell kompetens för uppgiften.

Personalen ska fortlöpande vidareutbildas.

6 § Den som utformar djurförsök ska ha en relevant vetenskaplig utbildning och dessutom ha kunskap om de djurarter som ska användas.

Allmänna råd till 6 §

Den som utformar djurförsök inom biomedicinsk forskning bör ha någon av följande grundutbildningar

1. läkarutbildning,
2. biologutbildning med zoologisk eller biomedicinsk inriktning,
3. veterinärutbildning, eller
4. annan högskole- eller universitetsutbildning med likvärdig utbildning i zoologi, anatomi och fysiologi som de utbildningar som anges i punkterna 1-3.

7 § Den som enligt verksamhetstillståndet är ansvarig föreståndare för djurens välbefinnande och skötsel ska ha utbildning minst motsvarande kraven för den som utformar djurförsök enligt tabell 1 i 13 §.

Den som enligt verksamhetstillståndet är ansvarig föreståndare för information ska ha utbildning minst motsvarande de grundläggande kraven för den som sköter försöksdjur enligt tabell 1 i 13 §.

Den som enligt verksamhetstillståndet är ansvarig föreståndare för utbildning och kompetens ska ha utbildning minst motsvarande den som sköter försöksdjur enligt tabell 1 i 13 §.

8 § En försöksdjurveterinär ska ha behörighet att utöva veterinäryrket i Sverige samt ha utbildning minst motsvarande kraven för den som utformar djurförsök enligt tabell 1 i 13 §.

9 § Inom verksamheter med biomedicinsk inriktning, läkemedelsutveckling eller motsvarande ska den försöksdjursveterinär som anges i verksamhetstillståndet,

förutom den utbildning som anges i 8 §, ha särskild kunskap inom försöksdjursmedicin.

Om försöksdjursveterinären inte har den särskilda kunskap om försöksdjursmedicin som krävs enligt första stycket, ska tillståndshavaren tillsammans med försöksdjursveterinären ta fram en utbildningsplan för hur försöksdjursveterinären ska tillägna sig den kunskapen.

10 § En expert ska ha utbildning minst motsvarande kraven för den som utformar djurförsök enligt tabell 1 i 13 § och den erfarenhet och kompetens som krävs för verksamheten.

11 § En etolog enligt 3 kap. 2 § dessa föreskrifter ska ha en examen inom zoologi eller husdjursvetenskap med etologisk inriktning. Etologen ska dessutom ha erfarenhet av primatetologiskt arbete samt utbildning minst motsvarande kraven för den som utformar djurförsök enligt tabell 1 i 13 §.

12 § Den som fångar försöksdjur som är vittlevande enligt 22 a § djurskyddslagen (1988:534) ska ha en utbildning som innehåller följande moment:

1. Hantering av försöksdjuren.
2. Olika fångstmetoder inklusive immobilisering och hantering av eventuell bifångst.
3. Minimering av stress och lidande för försöksdjuret.
4. Metoder för frisläppande.
5. Tillämplig lagstiftning inom artskydd och jakt.

Den som fångar försöksdjur enligt första stycket ska också ha utbildning som är relevant för arten och som minst motsvarar kraven för den som utför djurförsök enligt tabell 1 i 13 §.

Utbildningens innehåll

13 § Den som utformar djurförsök, utför djurförsök, sköter försöksdjur eller avlivar försöksdjur enligt 1 § ska ha utbildning inom de områden som anges i tabell 1. Utbildning i praktiska moment behöver endast innebära användning av försöksdjur om den som går utbildningen kan komma att behöva utföra sådana moment själv i sin yrkesutövning. Del av utbildningen i praktiska moment får ske genom arbete under handledning enligt 5 §.

Innehållet i de olika momenten enligt tabell 1 får anpassas efter vilka djurarter den som utbildas kommer att arbeta med och om den som utbildas kommer att utföra djurförsök, utforma djurförsök, sköta försöksdjur eller avliva försöksdjur.

Allmänna råd till 13 §

Utbildning enligt 13 § bör i tillämpliga delar ske enligt europeiska kommissionens dokument "Djurskydd – Målet med bättre vetenskapliga metoder- Direktiv 2010/63/EU om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål – Utbildningsram. Arbetsdokument om utarbetandet av en gemensam utbildningsram för att uppfylla kraven i direktivet, Bryssel den 19–20 februari 2014"⁹.

⁹ Dokumentet finns tillgängligt på www.jordbruksverket.se

Tabell 1

	Utför försök	Utformar försök	Sköter försöksdjur	Avlivar försöksdjur
Grundläggande krav för utbildning				
Nationell lagstiftning om införskaffande av försöksdjur, djurhållning, skötsel och användning av försöksdjur	X	X	X	X
Grundläggande och lämplig artspecifik biologi i fråga om anatomi, fysiologiska egenskaper, uppfödning, genetik och genetiska förändringar	X	X	X	X
Etik i samband med förhållandet människor och djur, livets inneboende värde, argument för och emot användningen av djur för vetenskapliga ändamål, djurens välfärd och 3R-principen	X	X	X	X
Djurbeteende, djurhållning och berikning	X	X	X	X
Metoder för 3R-principen	X	X	X	X
Förebyggande smittskydd, djurhälsokunskap och hygien	X	X	X	X
Igenkännande av artspecifik ångest, smärta och lidande	X	X	X	X
Humana avlivningsmetoder (teori)	X	X	X	X
Uppgiftsspecifika krav för utbildning				
Slutpunkt och avbrytningspunkt	X	X	X	X
Bedövning och smärtlindring	X	X		X
Artspecifik djurexperimentell metodik när det gäller hantering av försöksdjur och djurförsök	X	X		
Humana avlivningsmetoder (färdighet)				X
Utformning av djurförsök och projekt		X		

7 KAP. DJURFÖRSÖKSETISK PRÖVNING

Grundläggande bestämmelser

1 § Bestämmelser om etisk prövning finns även i 21 § djurskyddslagen (1988:534) och 41, 41 a, 41 c, 41 d, 45 och 46 §§ djurskyddsförordningen (1988:539) samt i 2 kap. 15-16 §§ dessa föreskrifter.

2 § I 2 kap. 17-25 §§ finns bestämmelser om vilka djurförsök som är undantagna från kravet på etiskt godkännande.

De regionala djurförsöksetiska nämnderna

3 § Jordbruksverket har i ett särskilt beslut¹⁰ meddelat hur många regionala djurförsöksetiska nämnder det ska finnas, vad som krävs för att nämnden ska vara beslutsför, lokalisering av nämnderna och fördelning av ansökningar mellan nämnderna.

4 § En regional djurförsöksetisk nämnd ska sammanträda så ofta det behövs för att uppfylla kraven i detta kapitel.

Hantering av ärenden

5 § En regional djurförsöksetisk nämnd ska fatta beslut i ärendet senast 40 arbetsdagar efter att en fullständig och korrekt ansökan har kommit in till nämnden.

Nämnden får förlänga tiden i första stycket med ytterligare 15 arbetsdagar om ärendet är så komplext att det behövs. Nämnden ska meddela och motivera skälen för förlängningen till den sökande inom de första 40 arbetsdagarna.

Allmänna råd till 5 § första stycket

En ansökan bör anses vara fullständig när nämnden har fått tillräckligt underlag för att kunna göra den etiska prövningen.

6 § En regional djurförsöksetisk nämnd ska så snart som möjligt meddela sökande

1. att den har mottagit ansökan om etiskt godkännande, samt
2. när beslutet senast kommer att fattas under förutsättning att ansökan är fullständig.

7 § En regional djurförsöksetisk nämnd ska kontrollera att ansökan om etiskt godkännande innehåller de uppgifter som efterfrågas och att det finns ett relevant verksamhetstillstånd.

Om ansökan är ofullständig eller felaktig ska nämnden så snart som möjligt underrätta sökande om att det behövs kompletterande uppgifter. Nämnden ska samtidigt meddela om detta innebär att beslutet kommer att fattas vid ett senare tillfälle.

8 § En regional djurförsöksetisk nämnd ska kontrollera att de populärvetenskapliga sammanfattningarna som sökande skickar in enligt 2 kap. 16 §, innehåller de uppgifter som efterfrågas och vid behov begära komplettering från sökanden.

---

¹⁰ 2015-05-12. Beslut om de regionala djurförsöksetiska nämndernas antal, placering, ärendefördelning samt antal ledamöter, Dnr 5.2.18-4703/15 www.jordbruksverket.se.

Nämnden ska komplettera de populärvetenskapliga sammanfattningarna med

1. den av nämnden fastställda svårhetsgraden,
2. eventuella tillägg eller ändringar som har beslutats, samt
3. eventuellt beslut om utvärdering i efterhand, inklusive vilka delar och ur vilken aspekt.

Andra stycket 2 gäller endast om ändringarna innebär att de populärvetenskapliga sammanfattningarna annars skulle bli felaktiga.

9 § En regional djurförsöksetisk nämnd får kalla sökande till beredningsmöte och nämndens sammanträde för att inhämta upplysningar i ärendet. Sökande får delta vid mötet på distans.

10 § En regional djurförsöksetisk nämnd ska meddela berörda länsstyrelser om tid och plats för nämndens sammanträden. För ärenden som gäller Försvarmakten ska istället Förvarsinspektören för hälsa och miljö meddelas om tid och plats för nämndens sammanträden. Tillståndshavare, föreståndare, försöksdjursveterinärer, experter som ansökan rör samt representanter för länsstyrelser får närvara vid nämndens sammanträden och har rätt att yttra sig.

Allmänna råd till 10 §

Tillståndshavare, föreståndare, försöksdjursveterinärer, experter och representanter för länsstyrelser eller Försvarmakten som har anmält att de avser att delta vid nämndens sammanträde bör få ta del av komplett beslutsunderlag.

11 § En regional djurförsöksetisk nämnd ska föra protokoll vid sina nämndsammanträden. Av protokollet ska det framgå vilka ärenden som har behandlats och vilka beslut som har fattats.

12 § En kopia av protokollet enligt 11 § ska skickas till

1. ledamöter i aktuell regional djurförsöksetisk nämnd,
2. Jordbruksverket,
3. berörd länsstyrelse eller, i tillämpliga fall Förvarsinspektören för hälsa och miljö, samt
4. berörd tillståndshavare.

Djurförsöksetisk prövning

13 § Av 21 § djurskyddslagen (1988:534) framgår att ett djurförsök ska prövas av en regional djurförsöksetisk nämnd (djurförsöksetisk prövning). Nämnden ska vid prövningen göra en lidande- och nyttoanalys av försöket från etisk synpunkt där försöksdjurets lidande ska vägas mot den förväntade nytta som djurförsöket kan komma att resultera i för människor, djur eller miljö.

Av samma paragraf framgår även att den regionala djurförsöksetiska nämnden ska pröva om förutsättningarna i 19 § 1–3 djurskyddslagen (1988:534) är uppfyllda.

Nämnden ska fastställa försökets svårhetsgrad enligt 21 § djurskyddslagen (1988:534).

Allmänna råd till 13 §

I de fall osäkerheten om konsekvenserna av ett djurförsök är stor bör nämnden endast godkänna att djurförsöket utförs med ett mindre antal försöksdjur eller på annat sätt i begränsad omfattning (pilotförsök).

14 § Den djurförsöksetiska prövningen ska säkerställa att försökets syften motiverar användningen av försöksdjur, samt att

1. djurförsöket är motiverat av vetenskapliga skäl,
2. djurförsöket sker av utbildningsskäl, eller
3. djurförsöket är lagstadgat.

15 § En regional djurförsöksetisk nämnd ska vid bedömningen av försöket ta hänsyn till sakkunskap särskilt inom

1. för försöket relevanta vetenskapliga områden, inklusive frågor om 3R,
2. utformning av djurförsök inklusive den statistiska utformningen,
3. veterinärmedicinskt arbete inom försöksdjursvetenskap eller annat veterinärmedicinskt kompetensområde, samt
4. hållning och skötsel av de arter som avses att användas.

16 § En regional djurförsöksetisk nämnd ska säkerställa att försöket är utformat så att det kan utföras på ett så skonsamt och miljövänligt sätt som möjligt.

17 § Vid ansökan om undantag från nedanstående bestämmelser ska den regionala djurförsöksetiska nämnden göra en bedömning om det finns vetenskapliga skäl för att medge sådana undantag:

1. 10 kap. 2 §, att icke-destinationsuppfödda försöksdjur av arter som ska vara destinationsuppfödda får användas i djurförsök.
2. 10 kap. 4 §, att herrelösa och förvildade tamdjur får användas i djurförsök.
3. 10 kap. 5 §, att djur som har fångats i naturen får användas i djurförsök.
4. 10 kap. 6 §, att vidta åtgärder för att minimera lidande vid infångandet av vilda djur.
5. 10 kap. 8 §, att människoapor (*Pongidae*) och gibboner (*Hylobatidae*) får användas i djurförsök.
6. 10 kap. 9 §, att hotade arter och primater får användas i djurförsök.
7. 11 kap. 8 §, att ett försöksdjur som kan uppleva smärta när bedövningen har avklingat, inte behöver behandlas med smärtstillande metoder eller avlivas.
8. 12 kap. 10 §, att använda andra avlivningsmetoder än de som anges i dessa föreskrifter.
9. 14 kap. 6 §, att försöket får använda ascitesmetoden.
10. 14 kap. 9 §, att genbestämningen får utföras genom vävnadsprov på annat sätt än att skador på brosk- och skelettdelar undviks så långt det är möjligt.
11. 14 kap. 10 §, att vissa djurförsök får genomföras.
12. 16 kap. 10 §, att försöksdjur får hållas och skötas på annat sätt än vad som framgår av dessa föreskrifter.

Utöver vad som anges i första stycket får en regional djurförsöksetisk nämnd besluta om undantag enligt 15 kap. 28 §.

Klassificering av försökens svårhetsgrad

18 § Vid klassificeringen i svårhetsgrader enligt 21 § djurskyddslagen (1988:534) ska alla ingrepp på eller behandlingar av försöksdjur inom ett definierat djurförsök beaktas.

Klassificeringen ska göras på grundval av de mest allvarliga effekter som det kan förväntas att ett enskilt försöksdjur kommer att uppleva efter att all lämplig förfiningsteknik har tillämpats.

19 § Vid klassificeringen ska en regional djurförsöksetisk nämnd ta hänsyn till typen av försök, samt från fall till fall bedöma följande faktorer:

1. Typ av åtgärder och hantering av försöksdjuret.
2. Typ, intensitet, varaktighet, frekvens och eventuell kumulativ effekt av det lidande som försöksdjuret orsakas i djurförsöket.
3. Mängden och arten av ingrepp som försöksdjuret kommer att utsättas för.
4. Förhindrande av möjlighet att uttrycka naturligt beteende inbegripet begränsningar i standarden för inhysning, hållande och skötsel av försöksdjuret.

Allmänna råd till 19 §

Exempel på hur djurförsök ska klassificeras om hänsyn endast tas till typ av djurförsök finns i bilaga VIII avsnitt III, Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/63/EU av den 22 september 2010 om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål¹¹ och i europeiska kommissionens dokument "Djurskydd – Målet om bättre vetenskapliga metoder- Direktiv 2010/63/EU om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål- Projektbedömning och utvärdering i efterhand. Arbetsdokument om projektbedömning och utvärdering i efterhand, Bryssel den 18-19 september 2013"¹² samt i europeiska kommissionens dokument "Djurskydd – Målet om bättre vetenskapliga metoder- Direktiv 2010/63/EU om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål – Ram för bedömning av svårhetsgrad. Arbetsdokument för bedömning av svårhetsgrad, Bryssel, den 11-12 Juli 2012"¹³.

20 § I syfte att komma fram till en klassificering för försöket ska följande faktorer beaktas:

1. Djurets art och genotyp.
2. Djurets utvecklingsgrad, ålder och kön.
3. Djurets erfarenhet av träning inför försöket.
4. Den faktiska svårheten i de tidigare djurförsöken om djuret har använts tidigare.
5. Vilka metoder som har använts för att minska eller eliminera lidande inklusive förfining av inhysning, hållande och skötsel.
6. Djurförsökets avbrytnings- och slutpunkt.

¹¹ EUT L 276, 20.10.2010, s. 33 (Celex 32010L0063).

¹² Dokumentet finns tillgängligt på www.jordbruksverket.se.

¹³ Dokumentet finns tillgängligt på www.jordbruksverket.se.

21 § Djurförsök som utförs helt under allmän bedövning, från vilken försöksdjuret inte ska återfå medvetandet, ska klassificeras i kategorin terminal.

Djurförsök där försöksdjuret avlivas enbart i syfte att använda organ eller vävnader, utan föregående användning, ska klassificeras i kategorin terminal med tillägget ”organ”. Ett genetiskt modifierat försöksdjur med avsedd och uppvisad skadlig fenotyp ska dock klassificeras enligt den svårhetsgrad dess genetiska förändring förväntas ge upphov till.

22 § Följande djurförsök ska klassificeras i kategorin ringa

1. djurförsök som förväntas orsaka försöksdjuret en kort period av ringa lidande, samt
2. djurförsök som inte innebär någon påtaglig försämring av försöksdjurets välbefinnande eller allmäntillstånd.

23 § Följande djurförsök ska klassificeras i kategorin måttlig

1. försök som förväntas orsaka djuret en kort period av måttligt lidande,
2. försök som förväntas orsaka djuret en lång eller flera korta perioder av ringa lidande, samt
3. försök som innebär en måttlig försämring av djurets välbefinnande eller allmäntillstånd.

24 § Följande djurförsök ska klassificeras i kategorin avsevärd

1. djurförsök som förväntas orsaka försöksdjuret en kort period av svårt lidande,
2. djurförsök som förväntas orsaka försöksdjuret en lång eller flera korta perioder av måttligt lidande, samt
3. djurförsök som innebär en avsevärd försämring av försöksdjurets välbefinnande eller allmäntillstånd.

25 § En regional djurförsöksetisk nämnd får godkänna flera djurförsök i grupp under förutsättning att försöken är av arten generiska djurförsök som genomförs av samma sökande om djurförsöken är avsedda att uppfylla lagstiftningskrav eller innebär användning av försöksdjur för produktion eller diagnostik med etablerade metoder. Med generiska djurförsök avses en serie standardiserade försök.

Djurförsöksetiska nämndens beslut

26 § Beslut från den regionala djurförsöksetiska nämnden ska innehålla:

1. Försöksledarens namn.
2. Uppgift om det verksamhetstillstånd som djurförsöket genomförs inom.
3. Uppgift om den anläggning eller plats där djurförsöket ska genomföras.
4. Giltighetstid för det djurförsöksetiska godkännandet.
5. Motivering av beslutet.
6. Djurförsökets svårhetsgrad.
7. Eventuella särskilda villkor, inklusive om djurförsöket ska utvärderas i efterhand och i så fall när utvärderingen ska göras.
8. Eventuell avvikande mening enligt 19 § förvaltningslagen (1986:223).

9. Fastställd avgift enligt Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2008:19) om avgifter i vissa ärenden enligt 67 § djurskyddsförordningen (1988:539).
10. Hur beslutet i tillämpliga fall kan överklagas till den centrala djurförsöksetiska nämnden.

27 § En regional djurförsöksetisk nämnd ska skicka en kopia av beslutet enligt 26 § samt en kopia på tillhörande ansökan till:

1. Berörd länsstyrelse eller i tillämpliga fall, Försvarsinspektören för hälsa och miljö.
2. Tillståndshavaren.
3. Föreståndaren för djurens välbefinnande och skötsel.

Ansökan om ändring av ett befintligt djurförsöksetiskt godkännande

28 § Vid ansökan om ändring av ett befintligt etiskt godkännande enligt 21 § djurskyddslagen (1988:534) som riskerar att inverka negativt på försöksdjurens välfärd ska den regionala djurförsöksetiska nämnden pröva ansökan med beaktande av innehållet i det befintliga godkännandet.

Allmänna råd till 28 §

Om en ansökan om ändring av ett befintligt etiskt godkännande innebär att ärendet blir svåröverskådligt bör den regionala djurförsöksetiska nämnden begära in en ny ansökan om etiskt godkännande.

29 § Om ändringen av det befintliga etiska godkännandet enligt 28 § påverkar innehållet i den populärvetenskapliga sammanfattning som sökanden har skickat in enligt 2 kap. 16 §, ska sökanden komplettera sammanfattningen och bifoga den till sin ansökan om ändring.

30 § I samband med ändringen av det befintliga etiska godkännandet enligt 28 § ska den regionala djurförsöksetiska nämnden vid behov även ändra klassificeringen av försökets svårhetsgrad enligt 21 § djurskyddslagen (1988:534).

31 § I samband med ändringen av det befintliga etiska godkännandet enligt 28 § ska den regionala djurförsöksetiska nämnden vid behov även besluta att försöket ska utvärderas i efterhand enligt 7 kap. 32–35 §§.

Utvärdering i efterhand

32 § I 21 § fjärde stycket djurskyddslagen (1988:534) anges att det vid prövningen av ärendet även ska beslutas om djurförsöket ska utvärderas i efterhand. Bestämmelser om att det är den centrala djurförsöksetiska nämnden som ska göra utvärderingen finns i 21 b § 2 samma lag. Ytterligare bestämmelser om utvärderingen i efterhand finns i 49 d och e §§ djurskyddsförordningen (1988:539).

33 § Följande djurförsök ska utvärderas i efterhand:

1. Alla djurförsök där primater används.
2. Alla djurförsök som klassificeras i svårhetsgraden ”avsevärd”.

3. Övriga djurförsök som den regionala djurförsöksetiska nämnden har beslutat ska utvärderas.

Allmänna råd till 33 § 3

Djurförsök enligt 33§ 3 kan vara sådana där det finns behov av att få ytterligare kunskap om hur de metoder som har använts har inverkat på försöksdjuren. Även val av djurart kan vara skäl för att utvärdera djurförsöket i efterhand.

Djurförsök där undantag från 14 kap. 10 § har medgetts bör utvärderas i efterhand om detta kan bidra till kunskapsutveckling.

34 § Vid bedömningen av djurförsök enligt 33 § 3 ska den regionala djurförsöksetiska nämnden specificera och motivera vilka frågeställningar utvärderingen ska avgränsas till och, när det är lämpligt, vilken dokumentation som ska samlas in enligt 35 §.

35 § Försöksledaren ska se till att den dokumentation som krävs för att djurförsöket ska kunna utvärderas i efterhand samlas in och tillhandahålls den centrala djurförsöksetiska nämnden.

Allmänna råd till 35 §

Försöksdjursveterinär eller expert samt i förekommande fall etolog bör vara delaktiga i tillsynen av försöksdjuren i de djurförsök som ska utvärderas i efterhand så att deras sakkunskap kan användas i den dokumentation som utvärderingen ska grundas på.

8 KAP. JOURNALER M.M.

Allmänt

1 § Föreståndaren för information ska se till att följande dokumentation i tillämpliga delar finns lätt tillgänglig för de som arbetar med de försöksdjur som finns på försöksdjursanläggningen:

1. Beslut om verksamhetstillstånd enligt 19 a § djurskyddslagen (1988:534).
2. Beslut om förhandsgodkännande av försöksdjuranläggning enligt 55 § djurskyddsförordningen (1988:539) och godkännande av försöksdjursanläggning enligt 2 kap. 13 § dessa föreskrifter.
3. Sådana journaler som anges i 4–6, 8 och 9 §§.
4. Dokumentation om etiskt godkännande av djurförsök enligt 10 §.
5. Planer enligt 11 kap. 18-20 §§, 15 kap. 6 § och 16 kap. 5-7 och 20 §§.

Föreståndaren för information ska se till att dokumentationen enligt 1–5 bevaras enligt 10–11 §§ i detta kapitel samt 5 kap. 8 §.

2 § Föreståndaren för djurens välbefinnande och skötsel ska se till att journaler förs enligt 4–9 §§ i detta kapitel och att följande dokumentation i tillämpliga delar finns lätt tillgänglig för de som arbetar med de försöksdjur som finns på försöksdjursanläggningen:

1. Sådana journaler som anges i 7 §.
2. Kompletta beslut om etiskt godkännande av djurförsök inklusive ansökan.

3 § Den föreståndare som avses i 2 § ska se till att det på varje bur, box, rum eller motsvarande utrymme där det finns försöksdjur finns information om försöksledarens namn samt diarienumret för beslutet om etiskt godkännande av djurförsök.

Journalföring

4 § Journal ska föras individuellt för alla försöksdjur som används i djurförsök. Journal får dock föras för en grupp av försöksdjur under förutsättning att

1. försöksdjuren omfattas av samma etiska godkännande av djurförsök och utsätts för samma försöksåtgärder,
2. försöksdjuren hålls i samma bur, box, rum eller motsvarande, samt
3. det gäller andra djur än primater, hundar, katter eller kaniner.

Journalens innehåll

5 § När nya försöksdjur kommer till en försöksdjursanläggning ska följande uppgifter journalföras:

1. Ankomstdatum.
2. Från vem försöksdjuren kommer samt för primater, hund och katt även födelseort, om uppgift finns.
3. Försöksdjurens ursprung, inklusive om de är destinationsuppfoädda samt när det gäller primater om de är avkommor till fångenskapsuppfoädda primater.
4. Identitet enligt märkning om sådan finns.
5. Om en primat, hund eller katt har kommit till försöksdjursanläggningen före avvänjningen och det inte har varit möjligt att identitetsmärka djuret ska istället moderdjurets identitet journalföras.
6. Art och i tillämpliga delar ras- eller stambeteckning.
7. Kön när detta är lämpligt.
8. Födelsedatum eller avvänjningsdatum om dessa är kända.
9. Vid journalföring i grupp även antalet djur.

6 § För alla försöksdjur som hålls på en försöksdjursanläggning ska följande uppgifter journalföras löpande:

1. Relevanta uppgifter om hållande, skötsel och tillsyn.
2. Uppgifter om sjukdomar och skador samt vilka åtgärder som därför har vidtagits.
3. Datum för dödsfall eller avlivning som inte är en del av ett djurförsök. Orsak för avlivning ska anges liksom orsak till dödsfall om den är känd.

7 § För försöksdjur som används i djurförsök ska utförda försöksåtgärder inklusive tidpunkt för dessa journalföras löpande. Följande uppgifter ska finnas med i journalen:

1. Diarienummer på det etiska godkännandet av djurförsök.
2. Försöksledarens instruktion och övrig dokumentation som framgår av 11 kap. 1 §.
3. Om försöksdjuret har använts tidigare, enligt 11 kap. 15 och 16 §§ och i så fall i vilka djurförsök.

8 § När försöksdjur säljs, släpps fria eller utplaceras i hem ska följande uppgifter journalföras:

1. Datum när försöksdjuren såldes, släpptes fria eller utplacerades i hem.
2. I förekommande fall, mottagarens namn och adress.

Individuell dokumentation om primater, hundar och katter

9 § Varje destinationsuppfödd primat, hund och katt ska så länge djuret hålls som försöksdjur åtföljas av en individuell dokumentation med djurets levnadshistoria. När djuret föds eller snarast möjligt därefter ska dokumentationen påbörjas och innehålla all relevant information om reproduktion, veterinärmedicinska och sociala förhållanden för det enskilda djuret samt de djurförsök det har använts i.

Bevarande av journaler

10 § Ansökan om etiskt godkännande av djurförsök, inklusive beslut, ska bevaras i minst tre år från och med den dag godkännandet löper ut. Om ansökan har resulterat i avslag ska dokumentationen bevaras i minst tre år och fyrtio arbetsdagar efter det att den fullständiga och korrekta ansökan har kommit in till den regionala djurförsöksetiska nämnden.

För djurförsök som ska utvärderas i efterhand enligt 7 kap. 32–35 §§ i dessa föreskrifter ska dokumentation enligt första stycket bevaras till dess att utvärderingen i efterhand har slutförts.

11 § Journaler enligt detta kapitel och dokumentationen enligt 9 § ska bevaras i minst fem år från dagen för de sist införda uppgifterna.

9 KAP. IDENTITETSMÄRKNING AV FÖRSÖKSDJUR

Allmänt

1 § Den som enligt verksamhetstillståndet är ansvarig föreståndare för utbildning och kompetens ska se till att kraven om utbildning och kompetens i detta kapitel följs.

Föreståndaren för djurens välbefinnande och skötsel ska se till att märkning av alla försöksdjur utförs enligt detta kapitel.

Identitetsmärkning av primater, hundar, katter och kaniner

2 § En primat, hund, katt eller kanin som finns på en försöksdjursanläggning ska ha en individuell permanent identitetsmärkning. Djuret ska märkas senast i samband med avvänjningen. Märkningen ska göras på det sätt som är mest skonsamt för djuret.

3 § En omärkt primat, hund, katt eller kanin som har köpts in endast för att användas i uppfödning ska identitetsmärkas så snart som möjligt.

4 § Den som har omärkta primater, hundar eller katter ska på begäran från länsstyrelsen ange skälen till varför försöksdjuren inte har märkts.

Försöksdjursverksamheter inom Försvarmakten som har omärkta primater, hundar eller katter ska på begäran från Försvarsinspektören för hälsa och miljö ange skälen till varför försöksdjuren inte har märkts.

Märkningsmetoder

5 § Försöksdjur får märkas med de metoder som framgår av detta kapitel av den som

1. har utbildning lägst som för den som sköter försöksdjur och där märkningen för djurslaget och metoden i fråga har ingått både som teoretiskt och praktiskt moment, eller
2. uppfyller kraven för ingreppet enligt 5 kap. 3 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2013:41) om skyldigheter för djurhållare och personal inom djurens hälso- och sjukvård samt kraven för djurslaget i fråga enligt 5 kap. 4 § 3-7 och 9 samma föreskrifter

6 § Följande invasiva märkningsmetoder är tillåtna på försöksdjur av samtliga arter under förutsättning att metoden är lämplig för djurets art och storlek:

1. Tatuering.
2. Frysmärkning.
3. Applicering av öronbrickor.
4. Inplantering av mikrochip.

7 § Mus, råttor, guldhamster, kinesisk dvärghamster, sork, gerbil och marsvin får utöver det som anges i 6 § märkas med klippta hål eller hack i öronen.

8 § Fiskar får i samband med djurförsök märkas med andra invasiva märkningsmetoder än de som anges i 6 § om det sker under bedövning och märkningen har godkänts av en regional djurförsöksetisk nämnd.

9 § Ytterligare bestämmelser om märkning av häst, nötkreatur, får och get, svin samt hundar finns i

1. Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/262 av den 17 februari 2015 om fastställande av bestämmelser i enlighet med rådets direktiv 90/427/EEG och 2009/156/EG vad gäller metoder för identifiering av hästdjur¹⁴,
2. Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2007:12) om märkning och registrering av nötkreatur,
3. Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2007:14) om märkning och registrering av får och getter,
4. Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2007:13) om märkning och registrering av svin, samt
5. Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2008:41) om märkning och registrering av hundar.

---

¹⁴ EUT L 59, 3.3 2015, s 1-53.

10 KAP. BESTÄMMELSER OM VISSA DJUR SOM ANVÄNDS I DJURFÖRSÖK

Destinationsuppfödning

1 § Bestämmelser om destinationsuppfödning finns även i 19 § 4 djurskyddslagen (1988:534).

2 § Följande arter och grupper av arter ska vara destinationsuppfödda:

1. Samtliga arter av genetiskt modifierade ryggradsdjur.
2. Groda av arterna *Xenopus laevis*, *X. tropicalis*, *Rana temporaria* och *R. pipiens*.
3. Zebrafisk.
4. Vaktel.
5. Mus.
6. Råtta.
7. Marsvin.
8. Guldhamster.
9. Kinesisk dvärghamster.
10. Gerbil.
11. Kanin.
12. Iller.
13. Hund.
14. Katt.
15. Primater.

Djurarter som inte anges i första stycket är undantagna kravet på destinationsuppfödning enligt 19 § 4 djurskyddslagen (1988:534).

En regional djurforsöksetisk nämnd får medge undantag från kravet på destinationsuppfödning enligt första stycket om det finns vetenskapliga skäl.

3 § Djur av de arter som anges i 2 § första stycket får användas i djurforsök även om de inte är destinationsuppfödda under förutsättning att följande villkor är uppfyllda:

1. Syftet med djurforsöket inte kan uppnås genom användning av destinationsuppfödda försöksdjur av samma eller annan djurart.
2. Den som bedriver verksamheten inte äger försöksdjuret.
3. Djurägaren informeras om vad försöket innebär och lämnar skriftligt medgivande till att djuret används.
4. Djurägaren inte får ersättning för mer än faktiska omkostnader.
5. Försöksdjuret under försöket inte hålls på en försöksdjursanläggning.
6. Försöksdjuret inte utsätts för kirurgiska ingrepp enbart beroende på djurforsöket, förutom enklare ingrepp.
7. En regional djurforsöksetisk nämnd har medgett undantag från kravet på destinationsuppfödning enligt 2 § tredje stycket.

För användning av herrelösa och förvildade tamdjur samt fritt levande vilda djur av arter som ska vara destinationsuppfödda enligt 2 § första stycket, gäller endast första stycket 1 och 7.

Allmänna råd till 3 § 6

Enklare ingrepp kan vara blodprov, urinprov och hudbiopsier.

Herrelösa och förvildade tamdjur

4 § Herrelösa och förvildade tamdjur får inte användas i djurförsök.

En regional djurförsöksetisk nämnd får medge undantag från förbudet i första stycket om det finns vetenskapliga skäl och då endast under förutsättning att

1. det finns ett väsentligt behov av studier om sådana djurs hälsa och välbefinnande, eller
2. sådana djur kan utgöra allvarliga hot mot miljön eller mot andra djurs eller människors hälsa.

Förbudet enligt första stycket gäller inte för djurförsök som är undantagna kravet på verksamhetstillstånd och etiskt godkännande av djurförsök enligt 2 kap. 19 § i dessa föreskrifter.

Infångande och frisläppande av vilda djur

5 § Fritt levande vilda djur som har fångats in får inte användas i djurförsök.

En regional djurförsöksetisk nämnd får medge undantag från förbudet i första stycket om det finns vetenskapliga skäl.

Vid användning av sådana djur som avses i första stycket ska särskild hänsyn tas till aklimatisering, karantän, djurhållning och skötsel av djuren.

6 § Bestämmelser om infångande av fritt levande vilda djur finns i 22 a § djurskyddslagen (1988:534), artskyddsförordningen (2007:845), jaktlagen (1987:259), jaktförordningen (1987:905), fiskelag (1993:787) och fiskförordningen (1994:1716).

Om ett försöksdjur i samband med eller efter infångandet konstateras vara sjukt eller skadat ska det undersökas av veterinär eller annan kompetent person och åtgärder ska vidtas för att minimera djurets lidande. Vid fångstplatser ska det finnas lämpliga och tillräckliga transportbehållare och transportmedel om ett försöksdjur måste flyttas för undersökning eller behandling.

En regional djurförsöksetisk nämnd får medge undantag från kravet på att vidta åtgärder för att minimera djurets lidande i samband med infångandet om det finns vetenskapliga skäl.

7 § Bestämmelser om frisläppande av vilda djur finns i 11 kap. 17 och 20 §§.

Primater och andra hotade djur

8 § Människoapor (*Pongidae*) och gibboner (*Hylobatidae*) får inte användas i djurförsök.

Förbudet i första stycket gäller inte vid sådana försök där försöken sker vid anläggningar som är godkända för offentlig förevisning av djur enligt 37 § djurskyddsförordningen (1988:539) och

1. djuren inte utsätts för något som kan medföra lidande för djuret, eller
2. det är observationsstudier som får utföras utan verksamhetstillstånd eller etiskt godkännande av djurförsök enligt 2 kap. 21 § dessa föreskrifter, eller
3. en regional djurförsöksetisk nämnd har beviljat att så får ske.

9 § Hotade arter och samtliga primatarter förutom människoapor (*Pongidae*) och gibboner (*Hylobatidae*) får endast användas i djurförsök under förutsättning att

1. det finns vetenskapliga skäl som innebär att syftet med djurförsöket inte kan uppnås om man använder andra arter än hotade arter eller primater,
2. djuren endast används i djurförsök med de syften som anges i tabell 1 nedan, samt
3. en regional djurförsöksetisk nämnd har beviljat att så får ske.

Tabell 1 Tillåtna syften med djurförsöken

	Primater	Hotade primater	Övriga hotade arter
1. Grundforskning	X		
2. Forskning om vilka effekter sjukdomar, ohälsa eller annan avvikelse har på människor, djur eller växter samt hur de ska undvikas, förebyggas, diagnosticeras eller behandlas	X*	X*	X
3. Utveckling, tillverkning eller testning av kvalitet, effekt och säkerhet av läkemedel, livsmedel, foder och andra ämnen eller produkter. Detta gäller endast i de syften som avses i 2.	X*	X*	X
4. Forskning som syftar till artens överlevnad.	X	X	X

* Gäller endast för djurförsök som genomförs för att undvika, förebygga, diagnosticera eller behandla funktionsnedsättande eller potentiellt livshotande kliniska tillstånd hos människor. Med "funktionsnedsättande kliniskt tillstånd" menas en minskning av en individs normala fysiska eller psykologiska funktionsförmåga.

10 § Den som föder upp primater ska ha en strategi för att öka andelen försöksdjur som är avkomor till fångenskapsuppfödda primater.

11 § Vitörad silkesapa (*Callithrix jacchus*) får endast användas i djurförsök om de är avkomma till föräldradjur som har fötts upp i fångenskap eller om de kommer från självförsörjande kolonier. Med "självförsörjande koloni" menas en avskild population i fångenskap där djuren föds och föds upp endast inom kolonin, eller hämtas från andra självförsörjande kolonier, men inte fångas i naturen, och där djuren hålls så att de är vana vid människor.

11 KAP. ÅTGÄRDER I SAMBAND MED DJURFÖRSÖK

Allmänt

1 § Försöksledaren ska se till att den personal som ska utföra ett djurförsök eller sköta försöksdjur i samband med djurförsöket får ta del av ansökan om ett etiskt godkännande och beslutet om etiskt godkännande för djurförsök.

Försöksledaren ska se till att personal enligt första stycket får skriftlig instruktion om

1. slutpunkt och avbrytningspunkt för djurförsöket,

2. hur bedömningen av försöksdjurens lidande ska göras och fortlöpande dokumenteras, samt
3. hur tillsynen av försöksdjuren före, under och efter åtgärder inom djurförsöket ska utföras.

2 § Försöksledaren ska se till att allt onödigt lidande inom ramen för ett djurförsök förhindras och i förekommande fall stoppas. Försöksledaren ska även se till att åtgärder enligt 9–11 §§ vidtas.

Föreståndaren som är ansvarig för djurens välbefinnande och skötsel ska se till att försöksledaren förhindrar och stoppar lidande enligt första stycket.

Om det finns oklarheter i bedömningen om försöksdjuret utsätts för ett onödigt lidande enligt första stycket ska försöksdjursveterinären eller experten tillfrågas. Om försöksdjursveterinären eller experten har en annan åsikt än försöksledaren eller föreståndaren ska detta noteras i journalen.

3 § Försöksledaren ska se till att djurförsöket genomförs enligt det etiska godkännandet.

Föreståndaren för djurens välbefinnande och skötsel ska dokumentera eventuell bristande efterlevnad och vilka åtgärder som har vidtagits för att rätta till bristande efterlevnad av det etiska godkännandet.

Tillsyn under djurförsök

4 § Tillsyn av försöksdjuren under djurförsök ska ske i sådan utsträckning att det kan garanteras att försöksdjuren inte utsätts för större lidande än vad som är nödvändigt. Vid behov ska tillsyn ske även nattetid. Det ska finnas skriftliga planer för hur den som utövar tillsynen ska agera vid både väntade och oväntade effekter.

Allmänna råd till 4 §

Om det saknas information om förväntat förlopp bör tillsynen ske med så täta intervaller att försöksdjuren inte riskerar att utsättas för större lidande än nödvändigt.

5 § En försöksdjursveterinär eller expert ska delta i tillsynen av försöksdjuren vid

1. samtliga djurförsök av avsevärd svårhetsgrad,
2. djurförsök där den regionala djurförsöksetiska nämnden har beslutat det, samt
3. i andra djurförsök där veterinären eller experten har bedömt att det är lämpligt.

Försöksledaren ska informera försöksdjursveterinären eller experten om när djurförsök enligt första stycket kommer att påbörjas.

Bedövning

6 § Bestämmelser om bedövning av försöksdjur finns även i 53 § djurskyddsförordningen (1988:539).

7 § Försöksdjur får inte ges läkemedel som hindrar dem från eller begränsar deras möjlighet att uttrycka smärta, om de inte samtidigt får tillräcklig bedövning eller smärtlindring. I dessa fall ska en vetenskaplig motivering ges, åtföljd av uppgifter om bedövningen eller smärtlindringen.

8 § Ett försöksdjur som kan förväntas uppleva smärta när bedövningen har avklingat, ska behandlas med förebyggande och postoperativa smärtstillande medel eller andra lämpliga smärtstillande metoder. Om detta inte är möjligt ska försöksdjuret omedelbart avlivas.

En regional djurförsöksetisk nämnd får medge undantag från första stycket under förutsättning att

1. det är nödvändigt med tanke på syftet med djurförsöket,
2. försöksdjuren inte utsätts för svårt lidande, samt
3. försöksdjurens lidande begränsas med lugnande medel i den utsträckning det är möjligt.

Åtgärder i samband med avslutandet av ett djurförsök

9 § Ett djurförsök ska avslutas så snart slutpunkten enligt det etiska godkännandet för djurförsöket har uppnåtts.

10 § Ett försöksdjur ska tas ur djurförsöket innan slutpunkten har uppnåtts om

1. avbrytningspunkten enligt det etiska godkännandet inträffar, eller
2. det utsätts för oförutsett lidande som inte kan hävas.

11 § Ett försöksdjur ska avlivas efter att det har tagits ur djurförsök eller när slutpunkten har uppnåtts.

Trots första stycket får ett försöksdjur hållas vid liv om det inte är troligt att försöksdjuret kommer att fortsätta uppleva måttlig eller avsevärd smärta, lidande, ångest eller bestående men och

1. en försöksdjursveterinär eller expert har bestämt att försöksdjuret ska fortsätta att leva, eller
2. det inte framgår av det etiska godkännandet för djurförsök att försöksdjuret ska avlivas.

12 § Om ett försöksdjur inte avlivas efter att det har tagits ur djurförsök och det riskerar att uppleva lidande ska lämpliga åtgärder omedelbart vidtas för att minimera lidandet.

13 § Ett försöksdjur som inte längre används i djurförsök ska skötas och hållas enligt dessa föreskrifter så länge det hålls på en försöksdjursanläggning. Skötsel och hållande ska anpassas efter försöksdjurets hälsotillstånd.

Om kraven i första stycket inte kan uppfyllas ska försöksdjuret snarast avlivas.

Användning

14 § Försöksdjur får inte användas i mer än en procedur.

Fortsatt användning

15 § Trots det som anges i 14 § får ett försöksdjur utsättas för flera procedurer om det är nödvändigt för att uppnå ett specifikt vetenskapligt syfte.

Allmänna råd till 15 §

För bedömningen av om flera procedurer ryms inom ett och samma djurförsök kan europeiska kommissionens dokument ” Djurskydd – Målet om bättre vetenskapliga metoder- Direktiv 2010/63/EU om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål – Ram för bedömning av svårhetsgrad. Arbetsdokument för bedömning av svårhetsgrad, Bryssel, den 11-12 Juli 2012”¹⁵ användas.

Återanvändning

16 § Trots det som anges i 14 och 15 §§ får ett försöksdjur som har använts i en eller flera procedurer användas i en ny procedur, där ett annat försöksdjur som inte utsatts för några procedurer tidigare även kunde ha använts, enbart under förutsättning att

1. en regional djurförsöksetisk nämnd inte har beslutat annat,
2. en försöksdjursveterinär eller expert har bedömt att det är lämpligt ur djurskyddssynpunkt för det enskilda försöksdjuret, med hänsyn till vad försöksdjuret tidigare har utsatts för,
3. den faktiska svårhetsgraden som det enskilda försöksdjuret har upplevt tidigare var ”ringa” eller ”måttlig”,
4. försöksdjurets allmänna hälsotillstånd och välbefinnande helt har återställts, samt
5. den nya svårhetsgraden som det enskilda försöksdjuret kommer att utsättas för bedöms som ”terminal”, ”ringa” eller ”måttlig”.

Utplacering och frisläppning efter djurförsök

17 § Ett försöksdjur får utplaceras i hem, återutsättas eller återföras till annat djurhållningssystem som lämpar sig för arten under förutsättning att

1. försöksdjurets hälsotillstånd tillåter det,
2. största möjliga ansträngning har gjorts för att värna om försöksdjurets välbefinnande, samt
3. det inte innebär någon fara för folkhälsan, djurhälsan eller miljön.

18 § Vid utplacering i hem ska det finnas en plan för socialisering av försöksdjuren.

19 § Om en primat, hund eller katt utplaceras ska den individuella dokumentationen enligt 8 kap. 9 § följa med försöksdjuret.

20 § Vid behov ska det finnas ett rehabiliteringsprogram innan vilda försöksdjur återförs till sin livsmiljö.

---

¹⁵ Dokumentet finns tillgängligt på www.jordbruksverket.se

12 KAP. AVLIVNING AV FÖRSÖKSDJUR

Allmänt om avlivning

1 § Försöksdjur får endast avlivas i en försöksdjursanläggning så länge inte Jordbruksverket i verksamhetstillståndet har beviljat att djurförsök får genomföras utanför en försöksdjursanläggning.

2 § Vid händelse av en nödsituation och ett försöksdjur omedelbart måste avlivas av djurskyddsskäl, djur- eller folkhälsoskäl, för den allmänna säkerheten eller av miljöskäl får andra metoder än de som anges i dessa föreskrifter användas. I sådana fall gäller inte kraven i 1 och 6 §§.

3 § Bestämmelser om förskrivning av läkemedel för avlivning av djur finns i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2013:42) om läkemedel och läkemedelsanvändning.

4 § Bestämmelser om tillstånd för vapeninnehav och rätt att använda skjutvapen vid avlivning av djur finns i vapenlagen (1996:67) samt i vapenförordningen (1996:70).

5 § Ytterligare bestämmelser om avlivning av vilt finns i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NSF 2002:18) om jakt och statens vilt.

Utbildning och kompetens vid avlivning

6 § Den som ska avliva, bedöva eller sedera ett försöksdjur inför avlivning ska vara väl förtrogen med den avlivnings-, bedövnings- eller sederingsmetod som ska användas och ha utbildning enligt 6 kap.

Avlivningsmetoder

Allmänna bestämmelser

7 § Efter genomförd avlivning ska det kontrolleras att försöksdjuret är dött innan vidare åtgärder företas med kroppen. En sådan kontroll ska göras på samtliga försöksdjur.

Kontrollen ska ske genom bekräftelse av att cirkulationen har upphört permanent eller, när det inte finns någon risk att försöksdjuren kan utsättas för lidande, att rigor mortis har inträtt. I de fall detta inte är möjligt ska döden säkerställas genom destruktion av hjärnan, avblodning eller halsdislokation.

Vid misstanke om att ett försöksdjur inte är dött ska förnyade avlivningsåtgärder omedelbart vidtas.

8 § Försöksdjur av djurslagen fisk, groddjur, kräldjur, fågel, gnagare, kanin, hund, katt, iller, nötkreatur, får, get, hästdjur, gris, primater och övriga stora däggdjur ska avlivas med någon av de metoder som anges i tabell 1 och på sätt som i övrigt framgår av detta kapitel.

Tabell 1 Avlivningsmetoder*

	Överdos av narkosmedel ¹	Injektion av kemiska preparat på medvetslösa djur	Koldioxid	Halsdislokation	Kraftigt slag mot huvudet	De-kapitering	Inertgaser (Ar, N ₂)	Skott med skarp ammunition	Avblodning av medvetslösa djur	Hjärnstamstick av medvetslösa djur
Fisk	X	X			X	X [□]			X	X
Grod-djur	X	X			X [△]	X [□]				X
Kräldjur	X	X			X [△]	X [□]		X [□]		X
Fåglar	X	X	X [♦]	X [△]	X [△]	X [△]	X		X	
Gnagare	X	X	X [△]	X [△]	X [△]	(X) [△]	X		X	
Kaniner	X	X		X [△]	X [△]				X	
Hundar, katter, illrar	X	X			X [△]			(X) [□]	X	
Nötkreatur, får, getter	X	X						X [□]	X	
Hästdjur	X	X						X [□]	X	
Grisar	X	X					X	X [□]	X	
Primater	X	X								
Övriga stora däggdjur	X	X						X [□]	X	

¹ Med överdos av narkosmedel avses här även andra kemiska preparat med sövande effekt, dock inte eter och kloroform.

* = Jordbruksverket får besluta om undantag från tabell 1 för användning av metoder som anses minst lika humana. En regional djurförsöksetisk nämnd får godkänna en annan avlivningsmetod under försök enligt 10 §.

△ = ålders- eller viktbe-gränsat

□ = endast på medvetslösa djur

♦ = endast höns, kalkon, vaktlar och dagsgamla fjäderfäkycklingar

□ = endast under fältbetingelser

(X)[□] = får endast användas om andra metoder inte är möjliga att använda.

9 § Trots det som anges i 8 § ska försöksdjur avlivas enligt rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning¹⁶ och Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning av djur, i följande fall:

1. Försöksdjur som ska användas som livsmedel.
2. Djurslag som inte anges i 8 §.
3. Försöksdjur där syftet med djurförsöket kräver att de hålls och avlivas enligt de föreskrifter som gäller för motsvarande art som inte omfattas av djurförsök.

¹⁶ EUT L303, 18.11.2009, s. 1, (Celex 32009R1099).

Första stycket 2 gäller endast under förutsättning att det finns detaljerade bestämmelser för avlivning för aktuellt djurslag i ovan nämnda författningar. I annat fall ska de avlivas enligt 7-8 §§.

10 § En regional djurförsöksetisk nämnd får godkänna att en annan avlivningsmetod används i ett djurförsök om det finns vetenskapliga skäl som gör att syftet med försöket inte kan uppnås om en avlivningsmetod som anges i dessa föreskrifter används.

11 § Om en avlivningsmetod enligt dessa föreskrifter endast får användas på medvetlösa försöksdjur enligt 8 § tabell 1 ska djuret bedövas enligt något av följande alternativ:

1. Enligt tabell 2 i 29 §.
2. Enligt rådets förordning (EG) nr 1099/2009¹⁷.
3. Enligt Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning av djur.
4. Enligt andra djurskyddsmässigt acceptabla metoder.

Narkosmedel och andra avlivningspreparat

12 § Samtliga djurslag får avlivas genom en överdos av narkosmedel som ska tillföras försöksdjuret på lämpligt sätt. Även andra kemiska preparat som är specifikt avsedda för ändamålet och som leder till att försöksdjuren somnar och därefter dör får användas.

I samband med avlivning enligt första stycket ska vid behov försöksdjuren sederas innan narkosmedlet tillförs.

13 § Samtliga djurslag får avlivas genom injektion av kemiska preparat utan sövande effekt. Preparaten ska vara specifikt avsedda för ändamålet och för det aktuella djurslaget. Vid tillförseln av preparatet ska försöksdjuret vara medvetlöst.

Koldioxid

14 § Gnagare som är äldre än 10 dagar får avlivas med koldioxid.

Vid avlivning enligt första stycket ska utrymmet där försöksdjuret exponeras för gasen vara konstruerat så att försöksdjuren inte skadas. Försöksdjuren ska kunna inspekteras visuellt under avlivningen.

Vid avlivning enligt första stycket ska utrymmet där försöksdjuret hålls fyllas på med koldioxid gradvis och försöksdjuret ska utsättas för en koldioxidhalt om minst 80 volymprocent. Avlivningen ska ske på ett sådant sätt att samtliga försöksdjur i utrymmet snabbt blir medvetlösa och kort därefter dör. Försöksdjuren ska hållas kvar i utrymmet till dess att de har dött.

15 § Vid avlivning av höns och kalkoner genom exponering för koldioxid i stall eller i tunnel ska avlivningen ske enligt Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning av djur.

---

¹⁷ EUT L303, 18.11.2009, s. 1, (Celex 32009R1099).

16 § Vid avlivning av vaktlar och dagsgamla fjäderfäkycklingar ska försöksdjuren föras in i ett utrymme med högsta möjliga koncentration av koldioxid. Gasen ska tillföras i ren form. Försöksdjuren ska hållas kvar i utrymmet till dess att de har dött.

Halsdislokation

17 § Gnagare, kaniner och fåglar som väger mindre än 1 kg får avlivas genom halsdislokation. Gnagare och kaniner som väger mer än 150 g och fåglar som väger mer än 250 g ska vara medvetslösa när de avlivas.

Slag mot huvudet

18 § Slag mot bakhuvudet ska utföras med en sådan kraft och precision att det medför omedelbar medvetslöshet och död. Slag mot bakhuvudet får användas för att avliva ett mindre antal

1. nyfödda hundvalpar, kattungar och illervalpar,
2. fåglar som väger mindre än 5 kg, samt
3. kaniner, gnagare, kräldjur och groddjur som väger mindre än 1 kg.

Dekapitering

19 § Fåglar som väger mindre än 250 g får avlivas genom dekapitering.

20 § Gnagare får avlivas genom dekapitering endast om andra metoder inte är möjliga att använda och de väger mindre än 1 kg. Om försöksdjuret väger mer än 250 g ska det vara medvetslöst när det avlivas.

21 § Vid avlivning av fiskar, kräldjur och groddjur ska hjärnan förstöras omgående efter dekapitering.

Inerta gaser (Ar, N₂)

22 § Fåglar, gnagare och grisar får avlivas med inerta gaser såsom argon och kväve.

Allmänna råd till 22 §

Utrymmet där försöksdjuren exponeras för gasen bör vara konstruerat så att försöksdjuren inte skadas. Försöksdjuren bör kunna inspekteras visuellt under avlivningen.

Avlivning med gas bör ske på ett sådant sätt att alla försöksdjur snabbt blir medvetslösa och därefter dör. Försöksdjuren bör stanna i utrymmet till dess de har dött.

Avlivning med skjutvapen

23 § Nötkreatur, får, getter, hästar, grisar och övriga stora däggdjur samt kräldjur får endast avlivas med skjutvapen på distans om det inte är möjligt att fånga in försöksdjuren utan att försöksdjuren utsätts för ett större lidande än vad avlivningen kan innebära. Vid avlivning med skjutvapen på distans ska nötkreatur, hästdjur, får, getter, hundar, katter och illrar skjutas i bröstet och kräldjur i huvudet.

Allmänna råd till 23 §

Avlivning genom bröstskott bör kompletteras med avblodning. Detta gäller dock inte vid avlivning av hund och katt.

24 § Hundar och katter får avlivas genom huvudskott om de har fångats i fälla, har skadat sig eller av annan anledning har en kraftigt inskränkt rörelsefrihet. Vid sådan avlivning ska försöksdjuret skjutas så att hjärnan träffas och skadas på ett sådant sätt att försöksdjuret omedelbart förlorar medvetandet och inte återfår medvetandet innan försöksdjuret dött.

25 § Avlivning med skjutvapen ska göras av erfarna skyttar och med enhandsvapen eller gevär som är avsedda för jakt- eller avlivningsändamål. Skjutvapnets laddning respektive ammunition ska anpassas till djurarten och försöksdjurets storlek.

Avblodning

26 § Avblodningen ska utföras genom att man öppnar båda halspulsådrona, det gemensamma blodkärl som dessa ådror utgår ifrån eller ett annat centralt blodkärl.

27 § Avblodning av nötkreatur, får, get, renar, hjortar, övriga idisslare, gris, hästdjur, fjäderfän, strutsfåglar och kaniner ska ske enligt Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning av djur.

Hjärnstamsstick

28 § Hjärnstamsstick ska utföras på så sätt att ett smalt, vasst instrument sticks in och roteras i försöksdjurets hjärna genom öppningen mellan skallen och halskotpelaren. Instrumentet ska först föras in framåt mot hjärnstammen och därefter bakåt mot ryggmärgen.

Bedövningsmetoder inför avlivning

29 § Fisk, groddjur, kräldjur, fåglar, gnagare, kaniner, hundar, katter, illrar, nötkreatur, får, getter, hästdjur, grisar, primater och övriga stora däggdjur får bedövas med de metoder som anges i tabell 2 och på sätt som i övrigt framgår av detta kapitel.

Tabell 2 Bedövningsmetoder inför avlivning

	<i>Narkosmedel</i>	<i>Bultpistol</i>	<i>Kraftigt slag mot huvudet</i>	<i>Elektrisk bedövning</i>
Fiskar	X		X	X
Groddjur	X			X
Kräldjur	X	X*		
Fåglar	X		X ^o	X
Gnagare	X			
Kaniner	X	X	X ^Δ	X
Hundar, katter, illrar	X			X
Nötkreatur	X	X		

Får och getter	X	X		X
Hästdjur	X	X		
Grisar	X	X		X
Primater	X			
Övriga stora däggdjur	X	X		X

^Δ = ålders- eller viktbegränsat

^o = endast fjäderfä

^{*} = endast stora kräldjur

Narkosmedel

30 § Samtliga djurslag får bedövas med narkosmedel som är avsett för ändamålet och som tillförs försöksdjuret på lämpligt sätt.

I samband med bedövning enligt första stycket ska vid behov försöksdjuret sederas innan narkosmedlet tillförs.

Eter eller kloroform får inte användas vid bedövning av försöksdjur enligt första stycket.

Bultpistol

31 § När bultpistol används för att bedöva försöksdjur ska försöksdjuret skjutas så att hjärnan träffas och skadas och djuret därmed omedelbart förlorar medvetandet.

32 § En bultpistol ska placeras och användas på det sätt som anges i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning av försöksdjur i de fall det finns anvisningar om detta.

33 § Efter bedövning med bultpistol ska försöksdjuret omedelbart avlivas.

Slag mot huvudet

34 § Slag mot huvudet får användas för att bedöva enstaka kaniner och fjäderfä som väger mindre än 5 kilo samt enstaka fiskar. På kaniner och fjäderfä ska slaget träffa bakhuvudet. Slaget ska utföras på ett sådant sätt att försöksdjuret omedelbart förlorar medvetandet. Efter slaget ska försöksdjuren omedelbart avblodas eller avlivas på annat lämpligt sätt.

Vid användning av mekaniska system får fler än enstaka fiskar bedövas genom slag mot huvudet.

Elektrisk bedövning

35 § Fisk, groddjur, fåglar, kaniner, hundar, katter, iller, får, getter och grisar får bedövas med hjälp av elektrisk ström.

Vid bedövning enligt första stycket ska specialutrustning för ändamålet användas. Utrustningen ska garantera att föreskriven strömstyrka uppnås, tydligt ange att strömkretsen är sluten samt ha en mätare som visar spänningen och strömstyrkan i den slutna kretsen. Vid individuell bedövning ska utrustningen ha en anordning som mäter

motståndet och som förhindrar att apparaten kan användas om inte minsta tillåtna strömstyrka kan uppnås. Elektroden ska vara väl underhållna och rena.

Elektrisk bedövning enligt första och andra stycket ska omedelbart (inom 20 sekunder) följas av avblodning eller någon annan lämplig avlivningsmetod. Bedövning med elektricitet ska genomföras enligt Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning av djur.

13 KAP. RAPPORTERING AV STATISTIK

1 § Tillståndshavaren ansvarar för att lämna statistik enligt 3 § lämnas till Jordbruksverket via formulär som tillhandahålls på Jordbruksverkets webbplats.

2 § För djurförsök som genomförs inom ett och samma kalenderår ska uppgifterna ha kommit in till Jordbruksverket senast den 1 mars efterföljande kalenderår. Förutsatt att djurförsök som genomförs under två kalenderår avslutas i tid kan uppgifterna rapporteras till Jordbruksverket senast den 1 mars det år som försöket avslutas. För djurförsök som genomförs under mer än två kalenderår ska uppgifter rapporteras till Jordbruksverket senast den 1 mars året efter att försöksdjuren avlivats, dött eller tagits ur djurförsök.

3 § Den verksamhet som använder försöksdjur ska årligen rapportera följande statistik i formuläret:

1. Användarinformation.
2. Region eller sektor.
3. Föreståndare för djurens välbefinnande och skötsel.
4. Organisation eller motsvarande.
5. Försöksdjursstatistik som innehåller djurslag, antal försöksdjur, återanvändning av försöksdjur, födelseplats/ursprung, källa och generation för icke-mänskliga primater, genetisk status samt framställande av ny genetiskt modifierad stam.
6. Försöksinformation som innehåller EU statistik.
7. Försöksinformation med nationell statistik.
8. Syfte med djurförsöket.
9. Test enligt lagstiftning.
10. Lagstadgade krav med lagstiftningens ursprung.
11. Försökets faktiska svårhetsgrad.

Allmänna råd 3 §

För att fylla i formuläret för statistik kan kommissionens genomförandebeslut av den 14 november 2012 om fastställande av ett gemensamt format för överlämnande av information i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/63/EU om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål¹⁸ eller Jordbruksverkets vägledning¹⁹ användas.

¹⁸ EUT L 320, 17.11.2012, s. 33. (Celex 32012D0707)

¹⁹ www.jordbruksverket.se.

14 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR VISSA DJURFÖRSÖK

Immunisering, produktion av antikroppar och ledsjukdomar samt autoimmuna sjukdomsmodeller

1 § Immunisering med olje- eller gelbaserad adjuvans får inte ske genom injektion i försöksdjurets blodbana eller bukhåla.

Förbudet enligt första stycket gäller inte för framkallning av autoimmuna sjukdomar på mus och råtta genom immunisering med olje- eller gelbaserad adjuvans i djurets bukhåla.

2 § Immunisering får inte ske genom injektion i tass eller fotsula på kanin.

3 § Följande injektionsvägar hos försöksdjuret får inte användas för att framkalla ledinflammation:

1. Injektion i trampdyna på mus och råtta.
2. Injektion i muskulaturen på mus.

4 § Om det krävs adjuvans för immunisering ska injektionsvolymen vara den minsta möjliga samt anpassas till djurart och injektionsställe.

Höggradigt irriterande adjuvans får endast användas om det är absolut nödvändigt.

5 § Vid blodtappning för framställning av polyklonala antikroppar får endast så mycket blod tappas att det inte sker mer än en lindrig och kortvarig negativ påverkan på försöksdjuret. Blodtappning får inte ske i tätare intervaller än att blodvolymen, hemoglobinhalt och mängden blodkroppar är återställda innan en ny tappning genomförs. Vid planering av blodtappning ska hänsyn tas till djurets känslighet för blodförlust.

Sista samlingen av blod eller serum från ett enskilt försöksdjur i samband med avlivning (sluttappning) får göras utan begränsning av blodvolym men endast på medvetlösa djur.

Allmänna råd till 5 §

1. För framställning av polyklonala antikroppar och vid andra djurförsök bör inte mer än 10 % av den totala blodvolymen tappas. Om maximal blodvolym tappas bör det ske med minst 14 dagars mellanrum.

2. Vid blodtappning bör volymsubstitution övervägas med hänsyn till djurets känslighet för blodförlust.

6 § Det är inte tillåtet att framställa monoklonala antikroppar från hybridom i bukhålan på ett försöksdjur, så kallad ascitesmetod. Med hybridom menas en cellkultur som är framställd genom sammansmältning av en specifik antikroppsbildande lymfocyt och en tumörcell och som har förmåga till ständig förökning under samtidig bildning av monoklonala antikroppar.

En regional djurförsöksetisk nämnd får medge undantag från bestämmelserna i första stycket om ascitesmetoden är det enda sättet att häva en infektion i en in vitro-kultur, eller upprepade djurförsök att mångfaldiga antikroppen med in vitro-teknik har misslyckats.

Framställning av genetiskt modifierade djur

7 § Försöksledaren ska i ansökan om etiskt godkännande av djurförsök för framställning av försöksdjur med förändrad arvs massa med gentekniska, kemiska eller andra liknande metoder särskilt motivera och beskriva

1. metod för framställning, inklusive behandling av föräldradjuret,
2. hur försöksdjurens genotyp ska kontrolleras,
3. hur försöksdjurens fenotyp ska karaktäriseras med avseende på eventuella avvikelser och funktionsnedsättningar,
4. vilket lidande de metoder som används för genbestämning och karaktärisering kan orsaka hos försöksdjuren, samt
5. avbrytningspunkt med hänsyn till oväntade fenotypiska avvikelser.

Försöksledaren ska i ansökan enligt första stycket dessutom så långt det är möjligt särskilt motivera och beskriva

1. vilka gener som berörs av förändringen,
2. vilka fenotypiska avvikelser som genförändringarna kan förväntas orsaka och när dessa förväntas inträffa, inklusive förväntade effekter på kullstorlek samt överlevnad, samt
3. vilket lidande genförändringarna kan orsaka hos försöksdjuren.

8 § Vid genbestämning av genetiskt modifierade försöksdjur ska i första hand icke-invasiva metoder eller överbliven vävnad från märkning enligt 9 kap. 6 och 7 §§ användas. Sådana metoder behöver inte godkännas av en regional djurförsöksetisk nämnd.

9 § Om genbestämningen måste utföras genom vävnadsprov får provet endast vara så stort som krävs för en fullgod genbestämning. Dessutom ska provet tas på ett sådant sätt att skador på brosk- och skelettdelar undviks så långt det är möjligt. Sådana metoder ska godkännas av en regional djurförsöksetisk nämnd och i ansökan ska det framgå varför inte metoder enligt 8 § kan användas.

Tester för att fastställa akut toxicitet

10 § Djurförsök får inte genomföras i syfte att ta fram en dödlig dos eller koncentration av ett ämne eller en blandning av ämnen.

En regional djurförsöksetisk nämnd får medge undantag från första stycket under förutsättning att

1. det finns ett dokumentationskrav, det vill säga att EU:s lagstiftning kräver detta för att skydda djurs eller människors hälsa eller miljön, samt
2. testet genomförs enligt de testmetoder som anges i en kommissionsförordning eller andra internationella testmetoder som har bedömts som lämpliga av kommissionen eller kemikaliemyndigheten eller andra testmetoder om de uppfyller de villkor som anges i bilaga XI i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens

förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG²⁰.

Allmänna råd till 10 §

Dokumentationskravets innehåll bör framgå av föreskrifter eller av allmänna råd från aktuell europeisk myndighet.

11 § Försöksledaren ska i ansökan om undantag enligt 10 § beskriva

1. dokumentationskraven enligt 10 §,
2. varför andra metoder inte går att använda,
3. var det framgår att den myndighet som kräver testet inte godkänner att informationen tas fram på ett annat sätt, samt
4. om ämnet eller ämnena har testats tidigare.

Allmänna råd till 11 §

1. Beskrivningen av aktuella dokumentationskrav bör ske på ett sådant sätt att det tydligt framgår vilka sidor, paragrafer eller liknande som är relevanta.

2. Redovisningen enligt punkt 3 bör göras genom ett utlåtande från myndigheten eller annan dokumentation som visar att en annan metod än den som ansökts om inte är tillräcklig för att uppfylla dokumentationskraven.

12 § Vid akuta toxicitetstest får avbrytningspunkten inte sättas senare än vid det tidigaste tecknet på livshotande tillstånd eller betydande smärta, ångest eller annat likvärdigt lidande.

15 KAP. ALLMÄNT OM FÖRSÖKSDJURSANLÄGGNINGAR

Allmän utformning

1 § Försöksdjursanläggningar ska vara utformade och kunna användas så att de ger försöksdjuren en lämplig miljö med hänsyn till deras fysiologiska och beteendemässiga behov.

2 § Installationer och utrustning ska vara säkra, fungerande och försedda med skydd så att de inte kan skadas av försöksdjuren eller orsaka försöksdjuren skada.

3 § Installationer och utrustning ska vara anpassade till de djurförsök som genomförs. De ska dessutom vara konstruerade på ett sådant sätt och ha en sådan funktion att

1. djurförsöken kan utföras så effektivt som möjligt med tillförlitliga resultat,
2. minimalt antal försöksdjur kan användas, samt
3. försöksdjuren orsakas minimalt lidande.

4 § Försöksdjursanläggningarna ska vara utformade så att tillsynen av försöksdjuren kan genomföras enligt 16 kap. 13 §.

---

²⁰ EUT L 396, 30.12.2006, s. 3 (Celex 32006R1907).

5 § Försöksdjursanläggningarna ska vara utformade och skötas så att obehöriga personer inte kan få tillträde och oönskade djur förhindras att ta sig in samt att försöksdjur som hålls på anläggningen inte kan rymma.

6 § Föreståndaren för information ska se till att det finns aktuella arbetsinstruktioner för

1. hur eventuella brister i byggnader och utrustning ska motverkas och åtgärdas, samt
2. andra arbetsuppgifter av betydelse ur djurskyddssynpunkt.

Allmänna råd till 6 §

Instruktioner enligt 2 kan vara instruktioner om åtgärder i händelse av brand, strömavbrott eller fel på mekaniska system m.m.

7 § Föreståndaren för djurens välbefinnande och skötsel ska se till att personalen arbetar efter instruktionerna i 6 § och att det finns tydliga instruktioner om åtgärder vid nödsituationer på väl synliga platser.

Utrymmen där försöksdjur vistas

8 § Utrymmen för försöksdjur ska rengöras regelbundet. Inredning, utrustning och installationer ska vara utformade på lämpligt sätt med tanke på rengöring och smittrening.

9 § Utrymmen ska vara gjorda av material och ha ett ytskikt som inte är skadliga för försöksdjurens hälsa och som tål erforderliga rengörings- och dekontamineringsmetoder samt motstår det slitage som orsakas av försöksdjuren. Rengörings- och dekontamineringsmetoder gäller inte engångsartiklar.

10 § Djurutrymmenas golv ska vara anpassade efter försöksdjurens art och ålder samt vara utformade för att underlätta avlägsnande av urin och avföring.

Isolerings- och sjukutrymme

11 § Det ska finnas utrymmen där nya försöksdjur som kommer till försöksdjursanläggningen kan isoleras till dess att deras hälsotillstånd har fastställts och eventuella hälsorisker för försöksdjur på anläggningen kan bedömas och minimeras.

12 § Det ska finnas möjlighet att hålla sjuka eller skadade försöksdjur avskilt och på ett sätt som underlättar försöksdjurets återhämtning.

Allmänna råd till 12 §

Sjuka och skadade försöksdjur bör hållas i ett klimat som de är vana vid. För försöksdjur som hålls i utomhusliknande klimat bör det finnas ett utrymme som kan värmas upp.

Lokaler där djurförsök utförs

13 § Om det är olämpligt att genomföra djurförsök eller observationer i djurrummen ska det finnas lokaler avsedda för dessa ändamål.

Det ska vid behov finnas laboratorieutrustning för att utföra enkla diagnostiska prov, obduktioner samt insamling av prover.

14 § Om det krävs kirurgiska ingrepp under aseptiska förhållanden ska det finnas utrymmen som är anpassade för detta. Det ska i sådana fall dessutom finnas utrymmen anpassade för postoperativ vård.

Serviceutrymmen

15 § Lagerutrymmen ska utformas, användas och underhållas så att foder och strö/bäddmaterial håller god kvalitet. Dessa utrymmen ska vara skyddade mot skadedjur och insektsangrepp så långt det är möjligt. Andra material som kan vara förorenade eller innebära risker för försöksdjuren ska förvaras separat.

16 § Rengörings- och diskutrymmen ska vara utformade så att det går att rengöra använd utrustning i den utsträckning som behövs. Rengöringsprocessen ska utformas så att flödena för ren och smutsig utrustning hålls isär.

17 § Alla foder- och vattenbehållare, tråg och andra redskap som används vid utfodring ska rengöras regelbundet och vid behov steriliseras.

Miljö och klimatreglering

Ventilation och temperatur

18 § Vid djurhållning inomhus ska djurutrymmena ha nödvändiga installationer för värme och ventilation som säkerställer en lämplig inomhusmiljö för försöksdjuren. Luftföroreningar i djurutrymmena ska hållas på så låga nivåer att de inte kan inverka negativt på försöksdjurens hälsa eller välbefinnande i övrigt.

Lufttillförsel och fönster ska anordnas och placeras så att försöksdjuren inte utsätts för drag, eller för temperatur eller luftfuktighet som kan inverka negativt på försöksdjurens välbefinnande.

19 § Temperaturen och den relativa luftfuktigheten i djurrummen ska anpassas till de arter, raser och stammar som hålls där, samt till försöksdjurens ålder.

Temperaturen ska mätas och registreras dagligen.

Allmänna råd till 19 §

Om den relativa luftfuktigheten är viktig för det aktuella djurslaget bör den mätas dagligen.

20 § Försöksdjur får inte vara hänvisade enbart till utomhusutrymmen under väderförhållanden som kan orsaka dem lidande eller obehag.

Belysning

21 § Det ska finnas tillräcklig belysning för skötsel och tillsyn av försöksdjuren.

22 § Försöksdjuren ska ha regelbundna ljus/mörkerperioder och en ljusintensitet som är anpassad till arten.

Om det naturliga ljuset inte ger en lämplig ljus/mörkerperiod ska det finnas kontrollerad belysning för att tillgodose djurens biologiska behov.

Allmänna råd till 22 §

Belysning i utrymmen för fåglar som har sin viloplats på sittpinnar bör tändas och släckas med automatisk, tidsstyrd dimfunktion eller motsvarande. Fåglar bör ha tillgång till svagt nattljus.

23 § Belysningsarmaturer ska placeras och ljusintensiteten regleras så att försöksdjuren inte utsätts för obehag eller skadas. Vid hållande av albinodjur ska ljuset justeras med tanke på deras ljuskänslighet.

Ljud, larm och reservsystem

24 § Ljud, inbegripet ultraljud och infraljud, får inte ha sådan nivå och frekvens att det inverkar negativt på försöksdjurens välbefinnande.

25 § En försöksdjursanläggning med värmesystem- och mekaniska ventilationssystem ska vara försedda med larm som varnar för över- och undertemperaturer samt fel på larmanordningen.

Larmanordningen ska vara utformad så att larmet uppmärksammas på ett betryggande sätt och så långt det är möjligt så att ljud- eller ljussignaler vid ett larm stör försöksdjuren så lite som möjligt. Ljudet från larmsystem ska ligga utanför försöksdjurens känsliga hörselområde så att det inte kommer i konflikt med larmets hörbarhet för människor.

Utrustningen i första och andra stycket ska kontrolleras regelbundet.

26 § Djurrum ska vid behov vara försedda med ljudisolering och ljudabsorberande material.

27 § En försöksdjursanläggning som är beroende av elektricitet för driften av anläggningen ska ha ett reservsystem. Systemet ska säkerställa att sådana funktioner som är nödvändiga för att upprätthålla försöksdjurens säkerhet vid händelse av elavbrott.

Första stycket gäller inte om säkerheten för försöksdjuren kan upprätthållas på annat sätt.

Undantag

28 § En regional djurförsöksetisk nämnd får medge undantag från bestämmelserna i 1–5 och 8–27 §§.

Undantagen i första stycket gäller under förutsättningen att:

1. Försöksledaren har begärt och motiverat detta i den etiska ansökan.
2. Det är nödvändigt med hänsyn till syftet med djurförsöket.
3. Det finns vetenskapliga skäl, djurhälsoskäl, djurskyddsskäl eller nationella eller internationella dokumentationskrav.

Första stycket gäller endast för tiden under djurförsök. Tidsperioden för när undantaget ska tillämpas ska anges i ansökan.

16 KAP. GEMENSAMMA BESTÄMMELSER FÖR SKÖTSEL OCH HÅLLANDE

Allmänt

1 § Grundläggande bestämmelser om hur djur ska hanteras, hållas och skötas finns i djurskyddslagen (1988:534) och djurskyddsförordningen (1988:539).

2 § Bestämmelserna i 16–26 kap. gäller endast försöksdjur som hålls i försöksdjursanläggningar.

3 § Föreståndaren för djurens välbefinnande och skötsel ska se till att det finns en skriftlig arbetsinstruktion för skötsel av försöksdjuren samt att den personal som hanterar djuren följer instruktionen.

Föreståndaren enligt första stycket ska se till att tillsyn sker enligt 13 § 1st.

4 § Föreståndaren för information ska se till att följande information finns lätt tillgänglig för den personal som hanterar de djurarter och stammar som finns på försöksdjursanläggningen:

1. Berikningsplan enligt 20 §.
2. Information om skydd av försöksdjuren vid oväntade yttre händelser av betydelse ur djurskyddssynpunkt.
3. Information om 3R-principen.
4. Information om de djurarter och stammar som finns på försöksdjursanläggningen.

Allmänna råd till 4 §

Oväntade yttre händelser kan exempelvis vara brand, strömavbrott eller översvämning.

5 § Försöksdjursveterinären eller i förekommande fall experten, ska ta fram en skriftlig plan för verksamhetens förebyggande djurhälsovård.

Planen ska uppdateras vid behov och innehålla

1. rutiner för regelbundna hälsokontroller och hälsoinventeringar,
2. program för mikrobiologisk övervakning,
3. planer för hantering av sjukdomsutbrott,
4. definitioner av hälsoparametrar,
5. förfaranden vid introduktion av nya försöksdjur på anläggningen, samt
6. rutiner för hygien.

6 § Försöksdjursveterinären eller experten ska ta fram en skriftlig plan som hålls aktuell och är anpassad till verksamheten. Planen ska innehålla rutiner för

1. bedövning,
2. narkos,
3. sedering,
4. smärtlindring,
5. kirurgiska ingrepp inklusive pre- och postoperativ vård, samt

6. avlivning.

I de fall det inte bedrivs verksamhet som kräver åtgärder enligt första stycket behövs inte en plan enligt dessa punkter tas fram.

7 § Försöksdjursveterinären eller i förekommande fall experten ska, i samråd med etolog om sådan finns knuten till verksamheten, bedriva den rådgivning som behövs för försöksdjurens fysiska och psykiska välbefinnande. Till grund för denna rådgivning ska de ta fram en skriftlig plan för bedömning av försöksdjurens fysiska och psykiska välbefinnande inklusive tillvänjnings- och träningsprogram anpassade för försöksdjuren och djurförsöken. Denna plan ska hållas aktuell.

Undantag

8 § Försöksdjur får hållas i en anläggning som inte är godkänd som försöksdjursanläggning om

1. verksamhetstillståndet medger detta,
2. försöksdjuren inte utsätts för kirurgiska ingrepp enbart beroende på djurförsöket, förutom enklare ingrepp, samt
3. försöksdjuren hålls i en bruksbesättning eller under liknande omständigheter där huvudsyftet med djurhållningen inte är försöksdjursanvändning.

Allmänna råd till 8 § 2

Enklare ingrepp kan vara blodprov, urinprov och hudbiopsier.

9 § Jordbruksverket kan i samband med förhands- och godkännandet medge att försöksdjur hålls i ett mindre utrymme än vad som anges i dessa föreskrifter om försöksdjuren används eller ska användas i djurförsök med

1. agens tillhörande lägst riskklass 2, enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2005:1) om mikrobiologiska arbetsmiljörisker – smitta, toxinpåverkan, överkänslighet eller
2. genetiskt modifierade mikroorganismer i L- eller R-verksamhet enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2011:2) om innesluten användning av genetiskt modifierade mikroorganismer.

Första stycket gäller inte för primater.

10 § En regional djurförsöksetisk nämnd får medge undantag från bestämmelserna i:

1. 16 kap. 13–15 1st, 16–26 §§,
2. 17 kap. 3–7 §§,
3. 18 kap. 2–7 §§,
4. 19 kap. 2–3 1st. och 4–10 §§,
5. 20 kap. 2–5 1 st. och 5 3 st. –8 §§,
6. 21 kap. 2–6 §§,
7. 22 kap. 2–9 och 11 §§,
8. 23 kap. 2–5 §§,
9. 24 kap. 2– 5 §§,
10. 25 kap. 2– 5 §§ och
11. 26 kap. 2–6 och 8–13 §§.

Undantagen i första stycket gäller under förutsättningen att:

1. Försöksledaren har begärt och motiverat detta i den etiska ansökan.
2. Det är nödvändigt med hänsyn till syftet med djurförsöket.
3. Det finns vetenskapliga skäl, djurhälsoskäl, djurskyddsskäl eller nationella eller internationella dokumentationskrav.

Första stycket gäller endast för tiden under djurförsök. Start- och slutpunkten för djurförsöket ska anges i ansökan om etiskt godkännande av djurförsök.

11 § Försöksdjur får hållas och skötas på annat sätt än vad som anges i dessa föreskrifter om en veterinär har ordinerat detta av veterinärmedicinska skäl.

12 § Bestämmelserna i 15–26 kap. får frångås om forskningens syfte förutsätter att försöksdjuren hålls enligt de bestämmelser som gäller för lantbrukets djur eller vattenbruksdjur som inte omfattas av djurförsök.

Tillsyn

13 § Tillsyn av försöksdjur ska ske minst en gång dagligen på ett för försöksdjuren betryggande sätt och så att försöksdjuren störs så lite som möjligt. Nyfödda, sjuka eller skadade försöksdjur samt försöksdjur som betar sig onormalt ska ges tillsyn oftare. Detsamma gäller högdräktiga försöksdjur.

Tillsynen enligt första stycket ska säkerställa att sjuka eller skadade försöksdjur samt försöksdjur som av annat skäl utsätts eller riskerar att utsättas för lidande upptäcks. Lämpliga åtgärder för att lindra försöksdjurens lidande ska vidtas snarast möjligt.

Den som utövar tillsyn över försöksdjur ska ha utbildning som minst uppfyller kraven för den som sköter försöksdjur enligt 6 kap. i dessa föreskrifter.

Allmänna råd till 13 §

För att underlätta tillsynen bör berikningen vid behov kunna flyttas eller tillfälligt lyftas ut ur djurutrymmet.

14 § Miljöförhållandena i utrymmen där försöksdjuren vistas ska kontrolleras dagligen. Brister som upptäcks ska åtgärdas snarast möjligt.

Grupphållning

15 § Om inte annat framgår av 17–26 kap. ska försöksdjur som inte är naturligt solitära hållas i stabila sociala par eller grupper av kompatibla individer.

Trots det som anges i första stycket får försöksdjur hållas individuellt om någon av följande förutsättningar är uppfyllda:

1. Försöksdjuret har hållits i grupp och blir på grund av en oförutsedd händelse tillfälligt ensamt och inte kan sättas ihop med ett annat kompatibelt försöksdjur.
2. Det gäller avel som inte redan ingår i ett etiskt godkännande och där handjuret tas från hondjuret. Handjuret får då tas från hondjuret under en begränsad tidsperiod och hållas ensamt om det inte kan hållas med ett kompatibelt hondjur.
3. Det under kortare tidsperioder är nödvändigt för introduktion av försöksdjur.

4. När kompatibilitet mellan försöksdjur inte kunnat uppnås så att de behöver separeras för återhämtning eller tills ett nytt kompatibelt försöksdjur kan hittas.
5. När ett försöksdjur ges särskild vård.
6. För att förhindra smittspridning.

Allmänna råd till 15 §

1. Par och grupper av försöksdjur bör sättas samman av unga försöksdjur. Försöksdjur som hålls i grupp bör ha möjlighet att söka skydd och komma utom synhåll från varandra.
2. När kompatibilitet inte har kunnat uppnås och detta har resulterat i onormala nivåer av aggressivitet, uppenbar viktnedgång eller andra fysiologiska eller beteendemässiga stressreaktioner bör försöksdjur separeras och om möjligt sättas samman med andra försöksdjur.
3. Om det inte är möjligt att hitta en kompatibel individ bör försöksdjuret få extra tillgång till annan berikning.
4. Den tid som försöksdjuret hålls individuellt bör i möjligaste mån minimeras.
5. Syn-, hörsel-, lukt- och/eller känselkontakt mellan försöksdjuren bör bibehållas även när de hålls individuellt.

16 § Introduktion eller återintroduktion av försöksdjur i etablerade grupper ska övervakas noggrant och ske på ett sådant sätt att problem med kompatibilitet och störda sociala relationer undviks.

Inredning och berikning

17 § Försöksdjur ska alltid ha tillgång till lämpligt bäddmaterial samt lämpliga och för försöksdjuren attraktiva vilo- och sovplatser i sådan mängd att alla försöksdjur kan vila och sova samtidigt.

Under fortplantningsperioden ska försöksdjuren ha tillgång till lämpligt bomaterial och boplatser.

18 § Försöksdjur ska hållas i ett utrymme med tillräcklig komplexitet så att de har möjlighet att utföra ett brett spektrum av naturliga beteenden. Försöksdjuren ska dessutom ges en viss möjlighet att kontrollera och välja sin miljö för att minska stressbeteende.

19 § Försöksdjur ska ha tillgång till berikning. Berikningen ska vara anpassad till försöksdjurens artspecifika och individuella behov. Detta gäller även för de arter som inte omfattas av de särskilda bestämmelserna i 17–26 kap.

Allmänna råd till 18 och 19 §§

1. De naturliga beteenden som i första hand bör främjas är djurs behov av rörelse, vila, komfort, sysselsättning, födosök, gömsle och socialt umgänge. Berikning av miljön kan uppnås genom att ge möjlighet till t.ex. fysisk aktivitet, undersökande beteenden, samt finmotoriska och kognitiva aktiviteter som är lämpliga för arten. Rastningsmöjlighet och inredning som ökar djurens möjlighet att utnyttja utrymmets hela volym bör också prioriteras.
2. Utfodringsrutiner och foderanordningar bör vara utformade för att stimulera födosöksbeteende.

3. Lösa miljöberikningsobjekt bör vara sådana att försöksdjuren kan undersöka, bära omkring samt bearbeta dem. Berikning bör finnas i sådan mängd att konkurrens minimeras.

Berikningsplan

20 § På en försöksdjursanläggning ska försöksdjursveterinären eller experten, i samråd med etolog om sådan finns knuten till verksamheten, ta fram en skriftlig plan för berikning av försöksdjurens miljö. Planen ska genomföras, regelbundet ses över och vid behov uppdateras. Planen ska säkerställa att djurens miljö inte understiger kraven enligt 18 och 19 §§.

Inkompatibla arter

21 § Försöksdjur av arter som är inkompatibla eller som kräver olika miljöförhållanden får inte hållas i samma rum om de kan störas av varandra, eller om deras olika behov av miljöförhållanden inte kan tillgodoses.

Rovdjur och bytesdjur

22 § Rovdjur och bytesdjur får inte hållas inom syn-, lukt- eller hörhåll för varandra.

Uppfödning

23 § Nyfödda eller unga försöksdjur ska hållas med modern eller likvärdig ersättare så länge de behöver en moders mjölk eller omvårdnad.

Foder och vatten

24 § Utrymmet där försöksdjuren utfodras ska vara så stort att alla försöksdjur kan få tillgång till fodret samtidigt och utformat så att konkurrensen mellan försöksdjuren begränsas.

25 § Av 3 § djurskyddslagen (1988:534) framgår att djur ska ges tillräckligt med foder och vatten som är av god kvalitet och som är anpassat för arten. Fodret ska vara smakligt för djuren och ha sådan form samt presenteras så att det uppfyller djurens beteendebestyr. Djuren ska ha fri tillgång till dricksvatten.

Fodret ska hålla god hygienisk kvalitet och vid val av råvaror, tillverkning, beredning och presentation av fodret ska risken för kemisk, fysisk och mikrobiologisk förorening minimeras. System för automatisk foderförsörjning ska noga övervakas.

Fodret ska förpackas, transporteras och lagras så att det inte förorenas, försämras eller förstörs.

26 § Om automatiska dricksvattensystem används ska de regelbundet kontrolleras, underhållas och spolas igenom. Om burar med hel botten används ska risken för översvämning minimeras.

17 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR MUS, RÅTTA, GERBIL, HAMSTER OCH MARSVIN

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller utöver bestämmelserna i 16 kap. och innehåller specifika bestämmelser om mus, råtta, gerbil, gulddhamster, kinesisk dvärghamster och marsvin.

Allmänna råd till 4 § djurskyddslagen

Mus, råtta, gerbil och hamster bör inte avväpnas före tre veckors ålder. Marsvin bör inte avväpnas före fyra veckors ålder.

Undantag till gruppållning

2 § Hamster får hållas individuellt.

Inredning och berikning

3 § Försöksdjuren ska hållas i burar med hel botten.

4 § Bobyggnadsmaterial ska alltid finnas tillgängligt.

Foder

5 § Försöksdjuren ska ha tillgång till foder i tillräcklig utsträckning med tanke på deras snabba ämnesomsättning. Marsvin ska ha daglig tillgång till hö eller annat grovfoder.

Miljö och klimatreglering

Ventilation och temperatur

6 § Den relativa luftfuktigheten i djurutrymmena ska överstiga 40 procent.

Utrymmeskrav

7 § Försöksdjuren ska ha minst de utrymmen som framgår av tabell 1–9. I dessa tabeller avses med minsta höjd avståndet mellan utrymmets golv och överdel. Denna höjd ska finnas i mer än 50 procent av utrymmet innan berikningsanordningar har satts in.

Vid planeringen av ett djurförsök ska djurens tillväxt beaktas så att utrymmet är tillräckligt stort under hela försöket.

Tabell 1 Mus

Kroppsvikt (g)	Minsta golvyta (cm²)	Golvytta per djur (cm²)	Minsta höjd (cm)
högst 20	330	60	12
över 20 till 25	330	70	12
över 25 till 30	330	80	12
över 30	330	100	12

Tabell 2 Mus, uppfödning

	Minsta golvyta (cm ²)	Extra golvyta per avkomma överstigande 10 (cm ²)	Minsta höjd (cm)
hona med kull	330	-	12
avelspar med kull	380	-	12
trio av stam med ≤5 avkommor/hona*	500	-	12
trio av stam med >5 avkommor/hona*	500	25	12

* fram till avvänjning vid 3 veckors ålder.

Tabell 3 Mus, uppfödning – avvanda möss*

Kroppsvikt (g)	Minsta golvyta (cm ²)	Golvyta per djur (cm ²)	Minsta höjd (cm)
högst 20	950	40	12
högst 20	1500	30	12

* Avvanda möss får hållas vid dessa högre beläggningsgrader under den korta perioden mellan avvänjning och förflyttning, under förutsättning att försöksdjuren hålls i större djurutrymmen med lämplig berikning, och att dessa förhållanden inte orsakar någon brist i välbefinnandet som t.ex. ökade nivåer av aggressivitet, sjuklighet eller dödlighet, stereotypier och andra beteendestörningar, viktminskning eller andra fysiologiska eller beteendemässiga stressreaktioner.

Tabell 4 Råtta

Kroppsvikt (g)	Minsta golvyta (cm ²)	Golvyta per djur (cm ²)	Minsta höjd (cm)
högst 200	800	200	18
över 200 till 300	800	250	18
över 300 till 400	800	350	18
över 400 till 600	800	450	18
över 600 till 800	1500	600	18
över 800	1800	900	18

Tabell 5 Råtta, uppfödning

	Minsta golvyta (cm ²)	Extra golvyta per avkomma 8-10 (cm ²)	Extra golvyta per avkomma överstigande 10 (cm ²)	Minsta höjd (cm)
avelshona med kull	800	-	-	18
avelspar med kull	1200	-	-	18
trio med ≤4 avkommor/hona	1600	-	-	18
trio med >4 avkommor/hona*	1600	45	30	18

* fram till avvänjning vid 3 veckors ålder.

Tabell 6 Råtta, uppfödning – avvanda ungar*

Kroppsvikt (g)	Minsta golvyta (cm²)	Golvytta per djur (cm²)	Minsta höjd (cm)
högst 50	1 500	100	18
över 50 till 100	1 500	125	18
över 100 till 150	1 500	150	18
över 150 till 200	1 500	175	18
högst 100	2 500	100	18
över 100 till 150	2 500	125	18
över 150 till 200	2 500	150	18

* Avvanda råttor får hållas vid dessa högre beläggningsgrader under den korta perioden mellan avvänjning och förflyttning, under förutsättning att försöksdjuren hålls i större djurutrymmen med lämplig berikning, och att dessa förhållanden inte orsakar någon brist i välbefinnandet som t.ex. ökade nivåer av aggressivitet, sjuklighet eller dödlighet, stereotypier och andra beteendestörningar, viktminskning eller andra fysiologiska eller beteendemässiga stressreaktioner.

Tabell 7 Gerbil

Kroppsvikt (g)	Minsta golvyta (cm²)	Golvytta per djur (cm²)	Minsta höjd (cm)
högst 40	1200	150	18
över 40 till 150	1200	250	18
över 150	1200	350	18
avelspar eller trio med kull	1200	-	18

Tabell 8 Hamster

Kroppsvikt (g)	Minsta golvyta (cm²)	Golvytta per djur (cm²)	Minsta höjd (cm)
högst 60*	1500	100	14
högst 60	800	150	14
över 60 till 100	800	200	14
över 100 till 140	800	250	14
över 140	800	320	14
avelspar/hona med kull	800	-	14

* Gäller vid uppfödning. Avvanda hamstrar får hållas vid dessa högre beläggningsgrader under den korta perioden mellan avvänjning och förflyttning, under förutsättning att försöksdjuren hålls i större djurutrymmen med lämplig berikning, och att dessa förhållanden inte orsakar någon brist i välbefinnandet som t.ex. ökade nivåer av aggressivitet, sjuklighet eller dödlighet, stereotypier och andra beteendestörningar, viktminskning eller andra fysiologiska eller beteendemässiga stressreaktioner.

Tabell 9 Marsvin

Kroppsvikt (g)	Minsta golvyta (cm²)	Golvytta per djur (cm²)	Minsta höjd (cm)
högst 200	1800	200	23
över 200 till 300	1800	350	23
över 300 till 450	1800	500	23
över 450 till 700	2500	700	23
över 700	2500	900	23
avelspar med kull	2500	*	23

* För varje ytterligare avelshona ska ytterligare 1000 cm² läggas till.

18 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR KANIN

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller utöver bestämmelserna i 16 kap. och innehåller specifika bestämmelser om kanin.

Allmänna råd till 4 § djurskyddslagen

1. Kaniner bör inte avvänjas före sex veckors ålder.
2. Könsmogna hannar bör kastreras före grupphållning.

Inredning

2 § Kaniner äldre än 10 veckor ska ha tillgång till ett upphöjt område. Försöksdjuren ska kunna ligga och sitta på, samt utan svårighet röra sig på och under det upphöjda området.

Det upphöjda området enligt första stycket ska ha minst de mått som anges i tabell 4 i 7 §, men får inte vara större än att minst 60 procent av minimigolvytan enligt tabell 2–3 i 7 § har full takhöjd.

3 § Om kaniner yngre än 10 veckors ges tillgång till ett upphöjt område, ska det vara minst 55 cm × 25 cm. Höjden över golvet ska vara tillräcklig för att försöksdjuren ska kunna ligga och sitta på, samt utan svårighet röra sig på och under det upphöjda området.

4 § Om det finns vetenskapliga eller veterinärmedicinska skäl för att inte använda ett upphöjt område, ska djurutrymmets yta enligt tabell 2 och 3 i 7 § vara 33 procent större för en ensam kanin och 60 procent större för två kaniner.

Foder

5 § Kaniner ska ha daglig tillgång till grovfoder.

Uppfödning

6 § Avelshonor ska ha tillgång till en bolåda med tak och bobyggnadsmaterial senast från och med en vecka före beräknad förlösning och till och med minst fyra veckor därefter.

Utrymmeskrav

7 § Kaniner ska ha minst de utrymmen som framgår av tabell 1–4.

Tabell 1 Ungar upp till 10 veckor

Ålder	Minsta golvyta (cm ²)	Golvytan per djur (cm ²)	Minsta höjd (cm)
Från och med avvänjning till och med 6 veckor	4000	800	40
Från och med 7 veckor till och med 10 veckor	4000	1200	40

Tabell 2 Kaniner över 10 veckor

Slutlig kroppsvikt (kg)	Minsta golvyta för 1-2 djur (cm ²)	Minsta tillägg yta/djur 3-6 individer (cm ²)	Minsta tillägg yta/djur över 6 individer (cm ²)	Djurutrymmets minsta höjd (cm)
högst 3	3500	3000	2500	45
över 3 till 5	4200	3000	2500	45
över 5	5400	3000	2500	60

Tabell 3 Avelshona med kull

Kaninhonans vikt (kg)	Minsta golvyta (cm ²)	Tillägg för bolådor (cm ²)	Inkl. bolåda	Minsta höjd (cm)
högst 3	3500	1000	4500	45
över 3 till 5	4200	1200	5400	45
över 5	5400	1400	6800	60

Tabell 4 Storlek på upphöjt område

Slutlig kroppsvikt (kg)	yta (cm x cm)	Höjd från djurutrymmets golv (cm)
under 3	55*25	25
Från och med 3 till och med 5	55*30	25
över 5	60*35	30

19 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR KATT

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller utöver bestämmelserna i 16 kap. och innehåller specifika bestämmelser om katt.

Allmänna råd till 4 § djurskyddslagen

Katter bör inte separeras från modern före 12 veckors ålder.

Tillsyn

2 § Vid den dagliga tillsynen av katter ska social stress speciellt kontrolleras.

Grupphållning

3 § Katter får inte hållas individuellt under mer än 24 timmar.

Katter som visar upprepat aggressivt beteende mot andra katter får hållas individuellt under en längre period än 24 timmar om det inte går att hitta en kompatibel individ som sällskap.

Inredning och berikning

4 § Utrymmet ska vara försett med bolådor eller andra liggplatser på olika nivåer. Alla katter ska samtidigt få plats att ligga på hyllorna. Hyllorna ska sammanlagt vara minst så stora som anges i tabell 2 i 10 §.

5 § Det ska finnas tillräckligt antal lådor för avföring och urin. Lådorna ska vara tillräckligt stora och förses med tillräcklig mängd absorberande material.

6 § Platser för utfodring och avföringslådor ska ligga minst 0,5 meter isär och får inte byta plats med varandra.

7 § Utrymmet ska vara försett med klösanordningar och klätterstrukturer så att hela utrymmets volym kan utnyttjas.

Uppfödning

8 § Honor som har ungar under fyra veckors ålder eller som är i de två sista veckorna av dräktigheten, får hållas individuellt.

9 § En avelshona med ungar ska ha tillgång till bolåda med bäddmaterial.

Utrymmeskrav

10 § Katter ska ha minst de utrymmen som framgår av tabell 1-2.

Tabell 1 Katter

	Minsta golvyta* (m ²)	Per djur (m ²)	Höjd (m)
Vuxen katt (äldre än 16 v.)	5	1	2
Hona med kull yngre än 12 v.	5	2,5	2
Växande djur, 12 – 16 v.	5	0,7	2

* Exklusive hyllor

Tabell 2 Utrymme hylla

Minsta yta för första djuret (m ²)	Tillägg för varje ytterligare djur (m ²)
0,5	0,25

Allmänna råd till 10 §

För en hona med kull bör utrymmet ökas gradvis så att inhysningen för kullar vid 16 veckors ålder uppfyller utrymmeskraven för vuxna katter.

20 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR HUND

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller utöver bestämmelserna i 16 kap. och innehåller specifika bestämmelser om hund.

Allmänna råd till 4 § djurskyddslagen

Hundvalpar bör inte separeras från tiken före 8 veckors ålder.

Inredning

2 § Det ska finnas siktbarriärer mellan boxarna. Väggen mot korridoren och del av väggen mellan boxarna får dock bestå av genomsiktligt material.

3 § Utrymmet ska ha upphöjda liggplatser så att alla hundar samtidigt får plats att ligga ned.

Uppfödning

4 § Valpningsutrymmet ska vara utformat så att tiken kan förflytta sig bort från valparna till en annan avdelning eller till ett upphöjt område.

Utomhusutrymme

5 § Hundar ska ha tillgång till utomhusutrymme.

Första stycket gäller inte om Jordbruksverket i samband med förhandsgodkännandet eller godkännandet av försöksdjursanläggningen har godkänt att utomhusutrymme saknas.

Hundar som inte har fri tillgång till utomhusutrymme ska rastas utomhus.

Allmänna råd till 5 §

Rastning bör ske minst två gånger per dag med en sammanlagd rastningstid på minst två timmar.

6 § I utomhusutrymmet ska det finnas lämpligt skydd mot nederbörd, vind och sol. Dessutom ska marken vara dränerad.

7 § Utomhusutrymmen ska ha upphöjda liggplatser.

Utrymmeskrav

8 § Hundar ska ha tillgång till minst så stort utrymme som framgår av tabell 1. Höjden ska vara minst 2 m.

Del av utrymmet i första stycket får utgöras av ett utomhusutrymme. Dock måste hundarna ha tillgång till ett inomhusutrymme som motsvarar minst 50 procent av det minsta utrymme som hundarna ska ha tillgång till enligt tabell 1.

En digivande tik eller tik med kull ska ha samma utrymme som en ensam tik med samma vikt. Valparna får sedan hållas kvar på samma utrymme tills de är 12 veckor. Därefter ska valparna räknas som enskilda individer enligt tabell 1.

Tabell 1 Hund

	< 5 kg	5-10 kg	10-20 kg	20-30 kg	30-40 kg	> 40 kg
Utrymme för en hund (m ²)	6	10	14	16	18	20
Tillägg för varje extra hund (m ²)	2	3	4	5	6	7

Om flera hundar av olika storlek hålls i samma utrymme, ska storleken på utrymmet beräknas enligt följande. Storleken utgår från det utrymme som krävs för en hund av den största storleken (övre raden i tabellen). Till detta läggs de utrymmen som krävs för varje extra hund i respektive storleksklass (nedre raden i tabellen).

Undantag från utrymmeskrav vid försök

9 § Om den regionala djurförsöksetiska nämnden meddelar undantag enligt 16 kap. 10 § gäller att en hund tillfälligt får hållas individuellt på 2 m² om den väger under 20 kg och på 4 m² om den väger över 20 kg. En hund får inte hållas individuellt under mer än fyra timmar per dygn.

21 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR ILLER

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller utöver bestämmelserna i 16 kap. och innehåller specifika bestämmelser om iller.

Allmänna råd till 4 § djurskyddslagen

Illervalpar bör inte separeras från tiken före åtta veckors ålder.

Inredning

2 § Iller ska ha tillgång till bolådor eller bohålor med lämpligt bomaterial i tillräcklig omfattning.

3 § Iller får inte hållas på nätgolv.

Uppfödning

4 § En hona med valpar ska under avvänjningsperioden ha tillgång till en plats som är oåtkomlig för valparna.

Miljö och klimatreglering

Ventilation och temperatur

5 § Illrar som hålls utomhus ska ha bolådor eller bohålor som skyddar mot kyla.

Utrymmeskrav

6 § Illrar ska ha minst de utrymmen som framgår av tabell 1.

Tabell 1 Iller

	Minsta utrymme (m ²)	Utrymme per djur (m ²)	Kortaste sida (m)	Höjd (m)
Avvanda illrar	2	1	1	1
Hona med kull	2	-	1	1

22 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR PRIMATER

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller utöver bestämmelserna i 16 kap. och innehåller specifika bestämmelser om primater.

Tillsyn

2 § Primater ska ha tillsyn minst två gånger dagligen. Det ska dessutom finnas permanenta övervakningssystem som möjliggör övervakning av samtliga primater. Systemen ska vara konstruerade så att den som observerar försöksdjuren inte kan ses eller höras av de försöksdjur som ska övervakas.

Grupphållning

3 § Primater ska hållas i par eller grupp.

Inredning och berikning

4 § Utrymmen för primater ska innehålla visuella barriärer och olika flyktvägar för att minimera aggression mellan försöksdjuren och inge en känsla av trygghet. Inredningen ska ge möjlighet för försöksdjuren att uttrycka sina normala beteendebestånd, stimulera rörelse samt tillåta flykt uppåt.

Allmänna råd till 4 §

Lämplig inredning är hyllor, rep, rör och andra strukturer som ökar utrymmets användbarhet och komplexitet. Hyllor bör placeras på olika nivåer inom utrymmet.

5 § Berikningen ska vara anpassad till primaternas artspecifika och individuella behov.

Allmänna råd till 5 §

Lämplig berikning är utfodringsrutiner och foderanordningar som är utformade för att stimulera födosöksbeteende. Lämplig kompletterande berikning är föremål som stimulerar undersökande beteenden, samt finmotoriska och kognitiva aktiviteter. Dessa föremål bör bytas ut och förändras för att ge variation. Försöksdjuren bör tränas i att ha kontakt med och samarbeta med människor.

Uppfödning

6 § Unga primater får inte separeras från modern förrän de, beroende på art, är 6–12 månader gamla.

7 § Krabmakak, rhesusapor, och grön markatta, får inte separeras från modern före 12 månaders ålder. Övriga arter av makaker och markattor får inte separeras från modern före åtta månaders ålder.

8 § Silkesapor, tamariner och babianer får inte separeras från modern före åtta månaders ålder. Döds-kalleapor ska inte separeras från modern före sex månaders ålder.

Utomhusutrymme

9 § Primater ska ha tillgång till både inom- och utomhusutrymme. Utomhusutrymmet ska vara utformat så att det finns lämpligt skydd mot nederbörd, vind och sol.

Vid olämplig väderlek får försöksdjursveterinär, eller i förekommande fall expert, efter en individuell bedömning, besluta att försöksdjuren inte får vistas utomhus av djurskyddsskäl eller veterinärmedicinska skäl.

Undantag för utomhusutrymme

10 § Primater får hållas utan tillgång till utomhusutrymme om de används eller ska användas i djurförsök med

- agens tillhörande lägst riskklass 2 enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2005:1) om mikrobiologiska arbetsmiljörisker – smitta, toxinpåverkan, överkänslighet, eller
- genetiskt modifierade mikroorganismer i L- eller R-verksamhet enligt Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter (AFS 2011:2) om innesluten användning av genetiskt modifierade mikroorganismer.

Utrymmeskrav

11 § Primater ska ha minst de utrymmen som framgår av tabell 1–3.

Tabell 1 Makaker och markattor

Primatart	Minimiyta (m ²)	Minsta höjd (m)	Minsta volym per ytterligare djur (m ³)
Krabbmakak, rhesusapa och grön markatta*	2,0	2,0	2,0
Krabbmakak, rhesusapa och grön markatta i grupp för avel*	4,0	2,0	3,5***
Övriga makaker och markattor <3 års ålder**	2,0	1,8	1
Övriga makaker och markattor >3 års ålder*	2,0	1,8	1,8
Övriga makaker och markattor i grupp för avel	3,5	2,0	3,5***

* I ett djurutrymme med minsta mått får högst två försöksdjur hållas.

** I ett djurutrymme med minsta mått får högst tre försöksdjur hållas.

*** I avelsgrupper krävs ingen ytterligare volymökning för försöksdjur upp till två års ålder som hålls med sin moder.

Tabell 2 Silkesapor, tamariner och dödsalleapor

Primatart	Minimiyta (m ²)	Minsta höjd (m)	Minsta volym per ytterligare djur (m ³)
Vit silkesapa*	1,0	2,0	0,5
Vit silkesapa, familjegrupp för avel*	2,0	2,0	0,5**
Övriga silkesapor*	0,5	1,5***	0,2**
Tamariner*	1,5	1,5***	0,2**
Dödsalleapor*	2,0	1,8	0,5**

* I ett djurutrymme med minsta mått får högst två försöksdjur hållas.

** I avelsgrupper krävs ingen ytterligare volymökning för försöksdjur upp till 5 månader som hålls med sin familj.

*** Djurutrymmets översta del ska vara minst 1,8 m över golvet.

Tabell 3 Babianer

	Minimiyta (m²)	Minsta höjd (m)	Minsta volym per ytterligare djur (m³)
Djur under 4 års ålder*	4	1,8	3
Djur från och med 4 års ålder*	7	1,8	6
Djur som hålls för avelsändamål		2	12**

* I ett djurutrymme med minimimått får högst två försöksdjur hållas.

** I avelsgrupper krävs ingen ytterligare volymökning för försöksdjur upp till två års ålder som hålls med sin moder.

23 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR NÖTKREATUR, FÅR, GET, GRIS OCH HÄSTDJUR

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller utöver bestämmelserna i 16 kap. och innehåller specifika bestämmelser om de domesticerade formerna av nötkreatur, får, getter, grisar och hästdjur.

Allmänna råd till 4 § djurskyddslagen

1. *Får och get bör normalt sett hållas på bete eller på annat sätt ges tillfälle att vistas ute sommartid.*
2. *Nötkreatur, får och get bör även annan tid än sommartid ges tillfälle att vistas ute.*
3. *Tjurar och kalvar yngre än sex månader bör ges tillfälle att vistas ute.*
4. *Grisar bör ges tillfälle att vistas ute och djuret bör då ha möjlighet att kunna reglera sin kroppstemperatur.*
5. *Hästdjur bör ges tillgång till bete sommartid.*

Undantag från gruppållning

2 § Hästdjur får hållas i ensambox, under förutsättning att de har syn-, hörsel-, lukt- och känselkontakt med andra hästar.

Utomhusutrymme

3 § Hästdjur ska normalt sett ges tillfälle att dagligen röra sig fritt i sina naturliga gångarter.

Utrymmeskrav

4 § Nötkreatur, får, get och gris ska ha minst de utrymmen som framgår av tabell 1–4.

Tabell 1 Nötkreatur

Kroppsvikt (kg)	Djurutrymmets minsta storlek (m ²)	Golvyta per djur (m ²)	Utrymme vid fodertråg vid fri utfodring av nötkreatur utan horn (m/djur)	Utrymme vid fodertråg vid restriktiv utfodring av nötkreatur utan horn (m/djur)
högst 100	2,5	2,3	0,1	0,3
över 100 till 200	4,25	3,4	0,15	0,5
över 200 till 400	6	4,8	0,18	0,6
över 400 till 600	9	7,5	0,21	0,7
över 600 till 800	11	8,75	0,24	0,8
över 800	16	10	0,3	1

Tabell 2 Får och get

Kroppsvikt (kg)	Djurutrymmets minsta storlek (m ²)	Minsta golvyta/djur (m ²)	Skiljeväggens minsta höjd (m)
under 20	1	0,7	1
över 20 till 35	1,5	1	1,2
över 35 till 60	2	1,5	1,2
över 60	3	1,8	1,5

Tabell 3 Utfodringsutrymme för får och get

Kroppsvikt (kg)	Utrymme vid foderbord vid fri utfodring (m/djur)	Utrymme vid foderbord vid restriktiv utfodring (m/djur)
under 35	0,17	0,35
över 35 till 60	0,17	0,45
över 60 samt dräktiga tackor	0,17	0,5

Tabell 4 Gris

Levande vikt (kg)	Djurutrymmets minsta storlek* (m ²)	Minsta golvyta/djur (m ²)	Minsta liggplats per djur** (m ² /djur)	Minsta plats vid foderbord (m/djur)
under 5	2	0,2	0,13	0,17
över 5 till 10	2	0,25	0,16	0,18
över 10 till 20	2	0,35	0,22	0,20
över 20 till 30	2	0,5	0,28	0,22
över 30 till 50	2	0,7	0,40	0,26

över 50 till 70	3	0,8	0,52	0,29
över 70 till 100	3	1	0,70	0,35
över 100 till 150	4	1,35	1,0	0,44
över 150 till 200	5	2,5	1,3	0,45
Vuxna (konventionella) galtar	7,5	7,5	6,0	0,50

* Grisar kan begränsas i mindre utrymmen under korta tidsperioder, exempelvis genom att djurutrymmet delas av med skiljeväggar, om detta är motiverat av veterinärmedicinska eller experimentella skäl, till exempel om det är nödvändigt med individuell foderkonsumtion.

** Vid termoneutrala förhållanden.

5 § Hästdjur ska ha tillgång till det utrymme som framgår av tabell 5. Den kortaste sidan av boxen ska vara minst 1,5 gånger djurets mankhöjd. Inomhusutrymmen ska vara så höga att försöksdjuren kan stegra sig fullständigt.

Tabell 5 Hästdjur

Mankhöjd (m)	Minsta golvyta/djur (m ² /djur)			Djurutrymmets minsta höjd (m)
	För varje djur som hålls individuellt eller i grupper på upp till tre djur	För varje djur som hålls i grupper på fyra eller fler djur	Fölningsbox/sto med föl	
1,00 till 1,40	9	6	16	3
1,40 till 1,60	12	9	20	3
över 1,60	16	(2 × mankhöjd) ²	20	3

24 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR FÅGLAR

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller utöver bestämmelserna i 16 kap. och innehåller specifika bestämmelser om zebrafinkar, duvor, tamhöns, kalkon, ankor, gäss och vaktlar.

Inredning och berikning

2 § Zebrafinkar och duvor ska kunna flyga korta sträckor. Utrymmena ska därför vara långa och smala såvida de inte är så stora att detta krav ändå uppfylls.

3 § Tamhöns och duvor ska ha tillgång till sittpinnar i sådan omfattning att alla får plats att vila samtidigt. Tamhöns ska även ha tillgång till strömedel som kan tillfredsställa deras beteendebeständigt. Tamhöns ska även ha tillgång till strömedel som kan tillfredsställa deras beteendebeständigt av att picka, sprätta och sandbada.

4 § Ankor och gäss ska ha tillgång till en damm.

Utrymmeskrav

5 § Fåglar ska ha minst de utrymmen som framgår av tabell 1–8.

Tabell 1 Zebrafinkar

Gruppstorlek	Djurutrymmets minsta storlek (m ²)	Minsta höjd (cm)	Fodertrågets minsta längd per fågel (cm)
upp till 6	1	100	2
mellan 7 och 12	1,5	200	2
mellan 13 och 20	2	200	3
för varje ytterligare fågel utöver 20	0,05	-	1 per 6 fåglar

Tabell 2 Duvor

Gruppstorlek	Djurutrymmets minsta storlek (m ²)	Minsta höjd (cm)	Fodertrågets minsta längd per fågel (cm)	Sittpinnens minsta längd per fågel (cm)	Minsta yta per fågel (m ²)
Upp till 6	2	200	5	30	0,33
mellan 7 och 12	3	200	5	30	0,25
för varje ytterligare fågel utöver 12	0,15	-	5	30	0,18

Tabell 3 Tamhöns

Kroppsvikt (g)	Djurutrymmets minsta storlek (m ²)	Minsta yta per fågel (m ²)	Minsta höjd (cm)	Fodertrågets minsta längd per fågel (cm)
Upp till 200	1	0,025	30	3
över 200 till 300	1	0,03	30	3
över 300 till 600	1	0,05	40	7
över 600 till 1 200	2	0,09	50	15
över 1 200 till 1 800	2	0,11	75	15
över 1 800 till 2 400	2	0,13	75	15
över 2 400	2	0,21	75	15

Tabell 4 Kalkon

Alla utrymmets sidor ska vara minst 1,5 m långa.

Kroppsvikt (kg)	Djurutrymmets minsta storlek (m ²)	Minsta yta per fågel (m ²)	Minsta höjd (cm)	Fodertrågets minsta längd per fågel (cm)
Upp till 0,3	2	0,13	50	3

över 0,3 till 0,6	2	0,17	50	7
över 0,6 till 1	2	0,3	100	15
över 1 till 4	2	0,35	100	15
över 4 till 8	2	0,4	100	15
över 8 till 12	2	0,5	150	20
över 12 till 16	2	0,55	150	20
över 16 till 20	2	0,6	150	20
över 20	3	1	150	20

Tabell 5 Ankor

Kroppsvikt, g	Djurutrymmets minsta storlek (m ²)	Yta per fågel (m ²) *	Minsta höjd (cm)	Fodertrågets minsta längd per fågel (cm)
Upp till 300	2	0,1	50	10
över 300 till 1 200 **	2	0,2	200	10
över 1 200 till 3 500	2	0,25	200	15
över 3 500	2	0,5	200	15

* I detta ska det ingå en damm på minst 0,5 m² per 2 m² utrymme som är minst 30 cm djup. Dammen kan utgöra upp till 50 % av djurutrymmets minsta storlek.

** Fåglar som ännu inte är flygfärdiga kan hållas i utrymmen som är minst 75 cm höga.

Tabell 6 Gäss

Kroppsvikt, g	Djurutrymmets minsta storlek (m ²)	Yta per fågel (m ²) *	Minsta höjd (cm)	Fodertrågets minsta längd per fågel (cm)
Upp till 500	2	1	200	10
över 500 till 2 000	2	1	200	15
över 2 000	2	1	200	15

* I detta ska det ingå en damm på minst 0,5 m² per 2 m² utrymme som är minst 30 cm djup. Dammen kan utgöra upp till 50 % av djurutrymmets minsta storlek.

Tabell 7 Ankor och gäss, minsta dammstorlek

	Yta (m ²)	Djup (cm)
Ankor	0,5*	30
Gäss	0,5*	mellan 10 och 30

* Dammstorleken räknas per 2 m²-utrymme. Dammen kan utgöra upp till 50 % av djurutrymmets minsta storlek.

Tabell 8 Vaktlar

Kropps- vikt (g)	Djurutrymmets minsta storlek (m ²)	Yta per fågel som hålls i par (m ²)	Yta per ytterligare fågel som hålls i grupp (m ²)	Minsta höjd (cm)	Fodertrågets minsta längd per fågel (cm)
Upp till 150	1	0,5	0,1	20	4
över 150	1	0,6	0,15	30	4

Undantag från utrymmeskrav vid försök

6 § Om den regionala djurförsöksetiska nämnden meddelar undantag enligt 16 kap. 10 § gäller följande minimimått:

1. Vid häkningsstudier får par av zebrafinkar hållas i utrymmen med lämplig berikning där golvytan är minst 0,5 m² och höjden är minst 40 cm.
2. Tamhöns får hållas i utrymmen med lämplig berikning och med en golvyta på minst 0,75 m², under förutsättning att tätheten i tabell 3 i 5 § följs.
3. Kalkon får hållas i utrymmen med lämplig berikning och med en golvyta på minst 0,75 m² och en höjd på minst 50 cm för fåglar under 0,6 kg, 75 cm för fåglar under 4 kg och 100 cm för fåglar över 4 kg. Detta gäller under förutsättning att tätheten i tabell 4 i 5 § följs.
4. Ankor och gäss får hållas i mindre utrymmen med lämplig berikning och med en golvyta på minst 0,75 m², under förutsättning att tätheten i tabell 5–6 i 5 § följs.

25 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR GRODDJUR OCH KRÄLDJUR

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller utöver bestämmelserna i 16 kap. och innehåller specifika bestämmelser om groddjur, marklevande ormar och vattenlevande sköldpaddor. Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte halvkvatiska eller träd- och marklevande salamandrar.

Inredning och berikning

2 § Helakvatiska groddjur och vattenlevande sköldpaddor ska hållas i vatten. Halvakvatiska och marklevande groddjur ska ha tillgång till både land- och vattendel.

3 § Groddjur ska ha tillgång till gömställen som är utformade så att alla försöksdjur kan gömma sig samtidigt.

Allmänna råd till 2 och 3 §§

Försöksdjur som omfattas av detta kapitel bör ha tillgång till gömställen eller kamouflerande inredning anpassade efter artens behov. Helakvatiska groddjur bör ha gömställen på djurutrymmets botten. Vattensköldpaddor bör ha tillgång till både land- och vattendel. Groddjur som inte är helakvatiska och marklevande ormar bör ha tillgång till bottenmaterial. Bottenmaterialet och

dess innehåll av fukt bör vara anpassat efter artens behov. Trädlevande groddjur bör ha en inredning som gör att de både kan röra sig och vila ovan mark.

Miljö och klimatreglering

4 § Temperatur-, ljus- och vattenförsörjningen till akvarier och tankar ska anpassas till de enskilda groddjurens och kräldjurens behov och toleransgränser.

Allmänna råd till 4 §

Temperatur och ljusintensitet samt ljusfrekvens bör anpassas till de enskilda groddjurens och kräldjurens behov och toleransgränser. Försöksdjuren bör ha möjlighet att vistas inom områden med olika termozoner och olika ljusintensitet.

Utrymmeskrav

5 § Försöksdjuren ska ha minst de utrymmen som framgår av tabell 1–5. Om det krävs får dock mindre individuella tankar användas vid naturlig parning och superovulation.

Utrymmena i tabell 1 gäller vuxna djur. För hållande av juveniler och yngel ska måtten ändras i proportion till djurens storlek.

Tabell 1 Groddjur av helakvatiska arter

Djurets längd*, salamandrar (cm)	Djurets längd**, grodor och paddor (cm)	Minsta yta (m ²)	Minsta yta per djur vid grupp-hållning (m ²)	Minsta vattendjup (cm)
Upp till 10	Upp till 5	0,09	0,015	15
11-15	5,5-7,5	0,15	0,025	15
16-20	8-10	0,25	0,04	20
21-40	10,5-20	0,5	0,085	20
41-60	20,5-30	1,0	0,17	30
Mer än 60	Mer än 30	1,5	0,5	50

* Salamandrar längd mäts från nospetsen till svanspetsen.

** Längd på grodor och paddor mäts från nospetsen till rygglutet.

Tabell 2 Groddjur av halvkvatiska arter

Djurets längd* (grodor och paddor) (cm)	Minsta yta** (m ²)	Minsta yta per djur vid grupp-hållning (m ²)	Minsta höjd*** (cm)	Minsta vatten-djup (cm)
Upp till 5	0,15	0,02	20	10
5,5-7,5	0,35	0,05	30	10
Mer än 7,5	0,4	0,07	30	15

* Längd på grodor och paddor mäts från nospetsen till rygglutet.

** En tredjedel land och två tredjedelar vatten där försöksdjuren kan ligga helt under vattenytan.

*** Mätt från ytan av landdelen upp till innerdelen av terrariets överkant. Djurutrymmenas höjd ska också anpassas till inredningen.

Tabell 3 Groddjur av trädlevande och marklevande arter

Djurets längd* (grodor och paddor) (cm)	Minsta yta** (m ²)	Minsta yta per djur vid grupp-hållning (m ²)	Minsta höjd*** (cm)	Minsta vattendjup (cm)
Upp till 2,5	0,09	0,01	30	10
3-5	0,15	0,02	30	10
5,5-7,5	0,35	0,05	40	10
8-10	0,4	0,07	40	15
Mer än 10	0,5	0,12	40	15

* Längd på grodor och paddor mäts från nosspetsen till ryggslutet.

** Två tredjedelar land och en tredjedel vatten där försöksdjuren kan ligga helt under vattenytan.

*** Mätt från ytan av landdelen upp till innerdelen av terrariets överkant. Djurutrymmenas höjd ska också anpassas till inredningen.

Tabell 4 Marklevande ormar

Kroppslängd (cm) *	Minsta golvyta (cm ²)	Minsta yta för varje ytterligare djur i grupptrymmet (cm ²)	Djurutrymmets minsta höjd (cm)**
Upp till 30	300	150	10
över 30 till 40	400	200	12
över 40 till 50	600	300	15
över 50 till 75	1200	600	20
över 75	2500	1200	28

* Mätt från nos till stjärtspets.

** Mätt från ytan av landdelen upp till innerdelen av terrariets överkant. Djurutrymmenas höjd ska också anpassas till inredningen.

Tabell 5 Vattenlevande sköldpaddor

Kroppslängd (cm) *	Vattenytans minsta area (cm ²)	Minsta tillägg till vattenytan för varje ytterligare djur i grupptrymmet (cm ²)	Minsta vattendjup (cm)
högst 5	600	100	10
över 5 till 10	1600	300	15
över 10 till 15	3500	600	20
över 15 till 20	6000	1200	30
över 20 till 30	10000	2000	35
över 30	20000	5000	40

* Mätt i en rät linje från skalets framkant till dess bakkant.

26 KAP. SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR FISK

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller utöver bestämmelserna i 16 kap. och innehåller specifika bestämmelser om fisk.

Allmänt

2 § Vattnets volym, yta, djup och flöde ska vara anpassat efter fiskarnas storlek, antal, ålder, hälsa, välbefinnande, miljöförhållanden, levnadssätt och utfodringsmetod. Fiskarna ska kunna simma på ett för arten normalt sätt.

Allmänna råd till 2 §

1. Vattnets volym bör inte understiga 40 liter om inte fiskarten är särskilt anpassad till vatten av små volymer.

2. Vid förvaring av större fisk, t.ex. torsk, bör akvariet ha en längd av minst fyra gånger fiskens längd.

3 § Fisk ska hanteras så lite som möjligt.

Grupphållning

4 § Gruppstorlek och sammansättning ska anpassas efter de olika arternas sociala struktur och behov. Djurtätheten ska baseras på fiskarnas sammantagna behov när det gäller miljöförhållanden, hälsa och välbefinnande.

Allmänna råd till 4 §

Fisk bör ha minst 1 liter vatten per fisk som är mindre än 5 cm lång och minst 4 liter vatten per fisk som är 5-10 cm lång. Fisk som är kraftig i förhållande till sin längd bör ha större vattenvolym per fisk.

Inredning

5 § Ett akvarium eller motsvarande utrymme ska ha en inredning och ett bottensubstrat som motsvarar det som finns i varje fiskarts naturliga miljö.

6 § Minst en sida av ett akvarium eller motsvarande utrymme ska vara insynsskyddad om inte inredningen ger fiskarna ett motsvarande skydd.

Uppfödning

7 § Om det vid lekförsök och hållande av yngel krävs särskilt god hygien gäller inte kraven på berikning i 16 kap. 17–19 §§.

8 § Vid övergång från levande till fabriksstillverkat foder ska yngel ges särskild uppmärksamhet. Övergången ska ske på ett lämpligt sätt för arten.

Miljö och klimatreglering

Vattenförsörjning och vattenkvalitet

9 § Vattenförsörjningen till akvarier eller motsvarande utrymmen ska anpassas till de enskilda fiskarnas behov och toleransgränser. Fisk ska ges tid för att anpassa sig till förändrad vattenkvalitet.

10 § Vattenkvalitetsparametrarna som t.ex. syrehalt, koldioxidhalt, pH-värde och salthalt ska hållas på för arten lämpliga nivåer.

Anordningar för syresättning av vattnet ska finnas där så krävs. pH-värdet ska hållas så stabilt som möjligt. Koncentrationerna av kväveföreningar ska hållas låg. Vattnet ska filtreras eller behandlas där så är nödvändigt så att ämnen som är farliga för fiskarna avlägsnas.

11 § Vattnets beskaffenhet ska vara anpassat efter respektive fiskart och fiskarnas utvecklingsstadium så att fiskarna kan upprätthålla normal aktivitet och normala fysiologiska processer.

Temperatur

12 § Vattentemperaturen ska vara anpassad efter fiskartens behov och hållas så stabil som möjligt. Förändringar av temperaturen ska göras gradvis.

Ljud och vibrationer

13 § När så är möjligt ska utrustning som orsakar buller eller vibrationer, såsom generatorer eller filtreringsanordningar vara åtskilda från akvarier eller motsvarande utrymmen.

27 KAP. ÖVRIGA BESTÄMMELSER

Undantag

1 § Om det finns särskilda skäl kan Jordbruksverket besluta om undantag från bestämmelserna i:

1. 2 kap. 14 §,
  2. 5 kap. 2 §,
  3. 9 kap. 6 §,
  4. 12 kap. 8 och 27 §§,
  5. 15 kap. 1-5 och 8-27 §§
  6. 16 kap. 13-15 § 1 st., 16-19 och 20-26 §§,
  7. 17 kap. 3-7 §§,
  8. 18 kap. 2-7 §§,
  9. 19 kap. 2-10 §§,
  10. 20 kap. 2-8 §§,
  11. 21 kap. 2-6 §§,
  12. 22 kap. 2-11 §§,
  13. 23 kap. 2-5 §§,
  14. 24 kap. 2-5 §§,
  15. 25 kap. 2-5 §§, och
  16. 26 kap. 2-13 §§.
-

SJVFS 2017:40

1. Denna författning träder i kraft den 15 juli 2018
2. Genom författningen upphävs Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (2012:26) om försöksdjur.

LEIF DENNEBERG

Jessica Johansson
(Enheten för försöksdjur och sällskapsdjur)